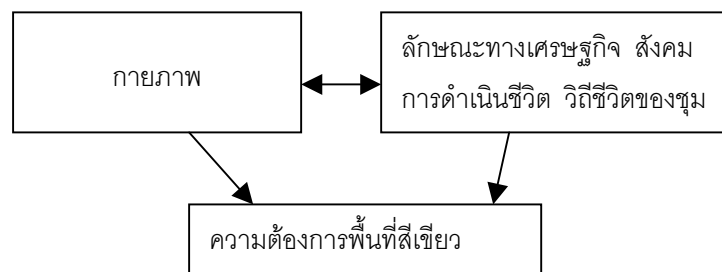

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากสมมุติฐานลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกันในสองชุมชนทำให้มีความต้องการพื้นที่ที่แตกต่างกัน และลักษณะทางกายภาพก่อให้เกิดความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่แตกต่างกัน ประเด็นแตกต่างกันเหล่านี้จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาสำหรับชุมชนที่ตรงกับลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตได้ในขั้นต่อไป โดยพิจารณาลักษณะทางด้านกายภาพของชุมชน บ้านครัวเหนือและชุมชนวัดสุวรรณารามและเปรียบเทียบความแตกต่างด้านลักษณะทางกายภาพของชุมชนทั้งสองไว้ในบทที่ 4 แล้ว ในบทนี้จึงศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต วิถีชีวิต ในสองชุมชนโดยภาพรวมและศึกษาถึงความสัมพันธ์ของลักษณะเหล่านี้กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว จากนั้นศึกษาในรายละเอียดของความ ต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของสองชุมชน และความแตกต่างกันซึ่งสามารถอธิบายจากลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิต โดยศึกษาเพิ่มเติมถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในชุมชนโดยภาพรวมว่าจะสามารถนำไปสู่การจัดการพื้นที่สีเขียวได้หรือไม่ นำไปสู่ข้อสรุปซึ่งเป็นแนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของชุมชนบ้านครัวเหนือและชุมชนวัดสุวรรณารามในบทต่อไป

รูปที่ 5.1 การเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของชุมชน

ชุมชนบ้านครัวเหนือและชุมชนวัดสุวรรณาราม ทั้งสองเป็นชุมชนที่อยู่เป็นชุมชนพักอาศัยในเขตเมืองซึ่งส่วนใหญ่คนในชุมชนมีความเป็นอิสระด้านความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมและมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง ทำให้มีความสัมพันธ์แบบทางการมากกว่าส่วนตัว อย่างไรก็ตามสำหรับการศึกษาค้นคว้าสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของคนทั้งสองชุมชนและ

ความแตกต่างที่พบในสองชุมชน จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สามารถหาข้อสรุปแนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวสำหรับชุมชนที่มีลักษณะดังกล่าวได้

5.1.1 ลักษณะประชากร

ลักษณะประชากรในที่นี้หมายถึงลักษณะตัวแทนครัวเรือนของสองชุมชน โดยลักษณะประชากรที่ศึกษาได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส สถานภาพในชุมชน

5.1.1.1 เพศ ในตัวแปรเพศ พบว่าตัวแทนครัวเรือนชุมชนทั้งสองมีตัวแทนครัวเรือนเพศหญิงมากกว่าเพศชายอาจเนื่องจากเพศหญิงใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับบ้าน มากกว่าเพศชายจึงสามารถตอบแบบสอบถามได้มากกว่า จากการทดสอบความแตกต่างด้วย Pearson Chi-Square พบว่าทั้งสองชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.013 โดยชุมชนบ้านครัวเหนือมีตัวแทนครัวเรือนเพศชายคือร้อยละ 36.5 มากกว่าชุมชนวัดสุวรรณารามซึ่งมีร้อยละ 25 และเพศหญิงของชุมชนบ้านครัวเหนือซึ่งมีร้อยละ 63.5 น้อยกว่าชุมชนวัดสุวรรณาราม(ร้อยละ75.0) ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 เพศของตัวแทนครัวเรือนของสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	เพศ		รวม
		ชาย	หญิง	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	73	127	200
	ร้อยละ	36.5	63.5	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	50	150	200
	ร้อยละ	25.0	75.0	100.0
รวม	จำนวน	123	277	400
	ร้อยละ	30.8	69.3	100.0

Pearson Chi-Square Value = 6.211, df. = 1, Asymp. Sig. (2-sided) = .013

5.1.1.2 อายุ ตัวแทนครัวเรือนที่เป็นตัวแทนครัวเรือนทั้งสองชุมชนมีอายุเฉลี่ย 39.81 ปี โดยจากสถิติพบว่าตัวแทนครัวเรือนชุมชนบ้านครัวเหนือมีอายุเฉลี่ย 42.86 ปีในขณะที่ตัวแทนครัวเรือนชุมชนวัดสุวรรณารามมีอายุเฉลี่ย 36.77 ปี และผลทดสอบค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันระหว่างสองชุมชนด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่าค่าเฉลี่ยอายุของสองชุมชนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 อายุของตัวแทนครัวเรือนของสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ยอายุ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
บ้านครัวเหนือ	200	42.86	53.138	1.541	398	.124
วัดสุวรรณาราม	200	36.77	17.460			
รวม	400	39.81	39.619			

5.1.1.3 ศาสนา ประชาชนชุมชนบ้านครัวเหนือส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ตัวแทนครัวเรือนชุมชนบ้านครัวเหนือมีผู้นับถือศาสนาอิสลามถึงร้อยละ 63 มีเพียงร้อยละ 37 ที่นับถือศาสนาพุทธดังตารางที่ 5.3 โดยศาสนามีอิทธิพลต่อการจัดองค์กรชุมชน มีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน (สุเหร่าเกาะกอย) และเป็นสถานที่ทำกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมที่ทำเป็นประจำคือการละหมาดจะทำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง(ทุกวันศุกร์)

ตัวแทนครัวเรือนชุมชนวัดสุวรรณารามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธถึงร้อยละ 98 มีเพียงร้อยละ 2 ที่นับถือศาสนาคริสต์ ดังตารางที่ 5.3 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางด้านการนับถือศาสนาของตัวแทนครัวเรือนก็พบว่ามีความแตกต่างด้านการนับถือศาสนาในสองชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .000เนื่องจากชุมชนวัดสุวรรณารามมีวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนซึ่งวัดมีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน และการดำเนินชีวิตภายในชุมชน มีการจัดกิจกรรม งานประเพณีต่างๆ ในบริเวณวัด ยังมีพื้นที่วัดส่วนหนึ่งที่ประชาชนเช่าเพื่ออยู่อาศัย วัดเป็นสถานที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันภายในชุมชน อิทธิพลของวัดในการเผยแพร่ศาสนาได้ส่งผลต่อการนับถือศาสนาพุทธของประชาชนมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

ตารางที่ 5.3 การนับถือศาสนาของสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	ศาสนา			รวม
		อิสลาม	พุทธ	คริสต์	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	126	74	0	200
	ร้อยละ	63.0	37.0	0	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	0	196	4	200
	ร้อยละ	0	98.0	2.0	100.0

Pearson Chi-Square Value=185.126, df=2, Asymp. Sig. (2-sided)= .000

5.1.1.4 ระดับการศึกษา จากแบบสอบถามตัวแทนครัวเรือนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับไม่ได้เรียนถึงจบชั้นประถมศึกษาที่สุดคือร้อยละ 43 จบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษาร้อยละ 40.8 เมื่อพิจารณายังพบว่าส่วนใหญ่ยังมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องไม่น้อยกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535

จากแบบสอบถามตัวแทนครัวเรือนชุมชนบ้านครัวเหนือส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษามากที่สุดร้อยละ 44.5 รองลงมาคือไม่ได้เรียนหนังสือหรือจบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 42 ดังตารางที่ 5.4 จากคำบอกเล่าเดิมคนรุ่นเก่าโดยเฉพาะผู้หญิงส่วนมากมักจะไม่ค่อยได้เรียนหนังสือเนื่องจากต้องช่วยเหลืองานในครอบครัวในการทำผ้าไหมแต่ในปัจจุบันประชาชนสนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือ โดยโรงเรียนรัฐบาลที่ประชาชนส่วนใหญ่ส่งลูกหลานไปเรียนคือโรงเรียนกิงเพชร หากเป็นกลุ่มคนไทยมุสลิมที่มีฐานะดีจะส่งบุตรหลานให้เรียนในโรงเรียนบ้านครัววิทยาซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนที่เน้นสอนศาสนาอิสลามและภาษาอาหรับ

ในขณะที่ตัวแทนครัวเรือนในชุมชนวัดสุวรรณารามส่วนใหญ่อยู่ในระดับไม่ได้เรียนหนังสือ-ประถมศึกษามากที่สุดร้อยละ 44.0 รองลงมาคือจบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษาร้อยละ 37.0 โดยคนรุ่นเก่าจบการศึกษาระดับประถมศึกษาเนื่องจากอยู่ใกล้กับวัดซึ่งเป็นทั้งวัดและโรงเรียน ในปัจจุบันโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนที่ของวัดสุวรรณารามมี 2 โรงเรียนคือโรงเรียนวัดสุวรรณารามสังกัดกรุงเทพมหานครซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนเปิดสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป.6 และโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคมซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการโรงเรียนขยายโอกาส เปิดสอนชั้นมัธยม แม้ว่าค่าร้อยละของระดับการศึกษาจะแตกต่างกัน แต่จากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ Chi-Square พบว่าระดับการศึกษาของประชาชนบ้านครัวเหนือไม่แตกต่างกับชุมชนวัดสุวรรณารามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5.4 ระดับการศึกษาของตัวแทนครัวเรือนสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	ระดับการศึกษา			รวม
		ไม่ได้เรียน - จบชั้นประถมศึกษา	จบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	จบปริญญาตรีขึ้นไป	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	84	89	27	200
	ร้อยละ	42.0	44.5	13.5	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	88	74	38	200
	ร้อยละ	44.0	37.0	19.0	100.0
รวม	จำนวน	172	163	65	400
	ร้อยละ	43.0	40.8	16.3	100.0

Pearson Chi-Square Value = 3.335, df = 2, Asymp. Sig. (2-sided) = .189

5.1.1.5 สถานภาพ สถานภาพการสมรสของผู้ตอบที่เป็นตัวแทนครัวเรือนเป็นข้อมูลที่ตอบ 2 ตัวเลือกคือโสดและแต่งงาน โดยภาพรวมทั้งสองชุมชนพบว่า ตัวแทนครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นผู้แต่งงานแล้ว ในชุมชนบ้านครัวเหนือพบว่ามีตัวแทนครัวเรือนอยู่ในกลุ่มโสด ร้อยละ 42.5 ซึ่งใกล้เคียงกับชุมชนวัดสุวรรณารามที่มีร้อยละ 45.0 ในขณะที่ทั้งสองชุมชนมีตัวแทนครัวเรือนอยู่ในกลุ่มแต่งงานมากกว่ากลุ่มโสดคือ ชุมชนบ้านครัวเหนือร้อยละ 57.5 และชุมชนวัดสุวรรณาราม ร้อยละ 55.0 ดังตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 สถานภาพของตัวแทนครัวเรือนสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	สถานภาพ		รวม
		โสด	แต่งงาน	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	85	115	200
	ร้อยละ	42.5	57.5	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	90	110	200
	ร้อยละ	45.0	55.0	100.0
รวม	จำนวน	175	225	400
	ร้อยละ	43.8	56.3	100.0

Pearson Chi-Square Value = .254, df=1 , Asymp. Sig. (2-sided)= .614

5.1.1.6 สถานภาพในชุมชน สถานภาพในชุมชน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครชุมชน ไม่มีตำแหน่งในชุมชน แต่ละกลุ่มมีภาระหน้าที่และบทบาทต่อชุมชนแตกต่างกัน คนกลุ่มนี้มีบทบาทการทำงานพัฒนาชุมชน และช่วยเหลือคนส่วนใหญ่ในชุมชนเช่น อาสาสมัครป้องกันไฟไหม้ อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น

ผลจากแบบสอบถามตัวแทนครัวเรือนทั้งสองชุมชนมีเพียงร้อยละ 4.3 ที่เป็นคณะกรรมการชุมชน และ ร้อยละ 5.3 ที่เป็นอาสาสมัครชุมชน โดยในชุมชนบ้านครัวเหนือมีตัวแทนครัวเรือนที่เป็นคณะกรรมการชุมชนร้อยละ 6.5 เป็นอาสาสมัครเพียงร้อยละ 8 ในขณะที่ชุมชนวัดสุวรรณารามมีตัวแทนครัวเรือนที่เป็นคณะกรรมการชุมชนเพียงร้อยละ 2 และอาสาสมัครชุมชนร้อยละ 6.5 จากการทดสอบความแตกต่างด้วยค่า Pearson Chi-Square พบว่าทั้งสองชุมชนมีตัวแทนครัวเรือนที่มีสถานภาพในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .050 ดังตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 สถานภาพในชุมชนของตัวแทนครัวเรือนในสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	สถานภาพในชุมชน			รวม
		คณะกรรมการชุมชน	อาสาสมัครชุมชน	ไม่มีตำแหน่ง	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	13	8	179	200
	ร้อยละ	6.5	4.0	89.5	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	4	13	183	200
	ร้อยละ	2.0	6.5	91.5	100.0
รวม	จำนวน	17	21	362	400
	ร้อยละ	4.3	5.3	90.5	100.0

Pearson Chi-Square Value=5.999, df=3, Asymp. Sig. (2-sided)= .050

5.1.2 สุขภาพ

ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในสองชุมชนในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวัดใน 2 ประเด็นคือ ความถี่อาการเจ็บป่วยเล็กน้อยของคนในครัวเรือน และโรคประจำตัว ในด้านสุขภาพโดยรวมของตัวแทนครัวเรือนซึ่งหมายถึงการเจ็บป่วย การมีหรือไม่มีโรค จึงได้ทำการเก็บข้อมูล 2 ส่วนคือ สอบถามอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย ก็ครั้งต่อเดือน และถามถึงการมีหรือไม่มีโรคประจำตัวหากมีให้ระบุชื่อโรคที่เป็น

5.1.2.1 ความถี่อาการเจ็บป่วยเล็กน้อย การวัดข้อมูลตัวแปรความถี่อาการเจ็บป่วยเล็กน้อยโดยคำถามที่ว่า คนในครัวเรือนท่านมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย ปวดหัว ปวดท้อง เป็นหวัด เป็นไข้ อย่างน้อยเดือนละกี่ครั้ง จากสถิติพบว่าตัวแทนครัวเรือนชุมชนบ้านครัวเหนือ มีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย เช่นปวดหัว ปวดท้อง เป็นหวัด เดือนละเฉลี่ย 0.71 ครั้ง ดังตารางที่ 5.7 ในขณะที่ตัวแทนครัวเรือนชุมชนวัดสุวรรณารามมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย เช่นปวดหัว ปวดท้อง เป็นหวัด เพียงเดือนละเฉลี่ย 0.53 ครั้ง ดังตารางที่ 5.7 ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมของชุมชนบ้านครัวเหนือซึ่งมีปัญหาทางด้านความหนาแน่นของการอยู่อาศัย และการดำเนินชีวิตในเมือง ซึ่งมีสภาพทางกายภาพที่เต็มไปด้วยมลภาวะจึงส่งผลต่อให้ชุมชนทั้งสองชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001

ตารางที่ 5.7 อาการเจ็บป่วยเล็กน้อยต่อเดือน ของตัวแทนครัวเรือนในสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย อาการเจ็บ ป่วย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
บ้านครัวเหนือ	200	.71	.606	3.238	398	.001
วัดสุวรรณาราม	200	.53	.500			
รวม	400	1.0100	1.09448			

5.1.2.2 โรคประจำตัว จากแบบสอบถามพบว่า ตัวแทนครัวเรือนของชุมชนบ้านครัวเหนือมีผู้ที่มีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 31 ส่วนใหญ่ที่ระบุโรคที่เป็น เกี่ยวข้องกับ โรคหอบหืดทางเดินหายใจ เป็นหวัดเรื้อรัง โรคปอด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสาเหตุจากสภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีความหนาแน่น จนอากาศไม่ถ่ายเท กลิ่นขยะที่ตกค้าง บางบ้านห้องส้วมติดกับห้องนอนของอีกบ้านหนึ่ง ยังมีการทำครัว กลิ่นและควันจากการทำครัว ประกอบกับการระบายอากาศที่ไม่ดีทำให้กลิ่นควันเหล่านี้ยังอบอวลอยู่ในพื้นที่นานกว่าปกติ

สำหรับตัวแทนครัวเรือนของชุมชนวัดสุวรรณาราม พบว่ามีผู้ที่มีโรคประจำตัวร้อยละ 39.9 และส่วนใหญ่ระบุโรคที่เป็นว่าเป็นโรคเบาหวาน โรคกระเพาะ โรคข้อเสื่อม โรคลมชัก ดังตารางที่ 5.8 โรคเหล่านี้ อาจเกิดจากภาวะการทำงานหรือสภาพร่างกายและการกินอาหารเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อทดสอบความแตกต่างโดยการทดสอบ Chi-Square ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นหมายถึงชุมชนบ้านครัวเหนือและชุมชนวัดสุวรรณารามมีจำนวนผู้ที่มีโรคประจำตัวใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 5.8 โรคประจำตัวของตัวแทนครัวเรือนในสองชุมชน

ชุมชน	ค่าสถิติ	โรคประจำตัว		รวม
		ไม่มี	มี	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	138	62	200
	ร้อยละ	69.0	31.0	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	119	79	198
	ร้อยละ	60.1	39.9	100.0

Pearson Chi-Square Value= 3.444, df=1, Asymp. Sig. (2-sided)= .063

5.1.3 ลักษณะการอยู่อาศัยและที่อยู่อาศัย

จากประวัติศาสตร์ชุมชนทั้งสองก่อตั้งมานานนับร้อยปี ความเป็นเมืองค่อยๆเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และยังรวมไปถึงลักษณะการอยู่อาศัยและที่อยู่อาศัยในบริบทของความเป็นเมือง ในชุมชนบ้านครัวเหนือเดิมประชาชนส่วนใหญ่เป็นเครือญาติที่อพยพมาจากอาณาจักรจามปา มาตั้งถิ่นฐานอยู่ริมคลองมหานาค และเนื่องจากอิทธิพลทางศาสนาทำให้ครอบครัวมีขนาดใหญ่ขึ้นก็มีการแบ่งพื้นที่ให้สร้างบ้าน ทำให้พื้นที่ว่างเหลือน้อยลงเรื่อยๆจนกลายเป็นความแออัด ระยะเวลาหลังจึงมีประชาชนบ้านครัวย้ายออกไปอยู่อาศัยนอกชุมชนโดยแบ่งพื้นที่บ้านเป็นห้องเช่าเล็กๆให้กับคนต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานในเมือง ส่วนชุมชนวัดสุวรรณารามมีลักษณะการอยู่อาศัยเดิมโดยการย้ายมาจากอยุธยา มาตั้งถิ่นฐานพร้อมกับการสร้างวัดสุวรรณาราม ดังนั้นวัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนพื้นที่วัดหลายส่วนถูกแบ่งเป็นพื้นที่โรงเรียน พื้นที่ราชการ และที่ดินให้เช่าอยู่อาศัย และต่อมาเมื่อมีการพัฒนาการก่อสร้างเส้นทางรถไฟและสถานีรถไฟทำให้พื้นที่บริเวณนี้สามารถเดินทางติดต่อกับพื้นที่อื่นๆได้สะดวกยิ่งขึ้น จึงมีผู้คนจากต่างจังหวัดเช่น จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน โดยเฉพาะเครือญาติที่ย้ายตามกันมาเพื่อค้าขายในชุมชน และตลาดรถไฟ เรื่อยมาจนปัจจุบัน ลักษณะการอยู่อาศัยและที่อยู่อาศัยมีตัวแปรที่อธิบายประเด็นนี้ได้แก่ ขนาดครัวเรือน ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัย ภูมิเลาเนา ระยะเวลาในการพักอาศัย

5.1.3.1 ขนาดครัวเรือน ชุมชนบ้านครัวเหนือมีครัวเรือนขนาดเล็กโดยมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 5.27 คนต่อครัวเรือน เนื่องจากอิทธิพลทางศาสนาอิสลามชุมชนบ้านครัวเหนือเดิมมีขนาดครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมากแต่ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านที่อยู่อาศัยและเจ้าของเดิมที่ออกไปอาศัยนอกชุมชนที่เนื่องจากปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัยทำให้มีการย้ายออกนอกชุมชนและเปลี่ยนที่อยู่อาศัยเดิมโดยแบ่งเป็นห้องเช่า ทำให้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นกลุ่มที่เข้ามาทำงานในเมืองและส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวมาก

ชุมชนวัดสุวรรณารามมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 6.09 คนต่อครัวเรือน เนื่องจากบริบทในชุมชนเอื้อต่อการค้าขายทำให้มีความต้องการด้านที่อยู่อาศัยประกอบกับการเข้ามาอยู่อาศัยในลักษณะเครือญาติกันเป็นครอบครัวใหญ่ ในชุมชนมีประชากรโดยประมาณคือ 2,000 คน 300 ครัวเรือน และจากการทดสอบความต่างของค่าเฉลี่ย t-test พบว่า ชุมชนวัดสุวรรณารามมีค่าเฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน แตกต่างกับชุมชนบ้านครัวเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .026 ดังแสดงในตารางที่ 5.9 จึงสรุปได้ว่าขนาดครัวเรือนของชุมชนบ้านครัวเหนือเล็กกว่าชุมชนวัดสุวรรณาราม

ตารางที่ 5.9 ขนาดครัวเรือนของสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย ขนาดครัว เรือน	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
บ้านครัวเหนือ	200	5.27	2.616	-1.109	398	.026
วัดสุวรรณาราม	200	6.09	10.124			
รวม	400	5.68	7.396			

5.1.3.2 ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยของชุมชนบ้านครัวเหนือ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ หนึ่งเป็นเจ้าของบ้านที่มีโฉนดที่ดินเป็นของตนเอง เจ้าของบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่สืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจากแบบสอบถามว่าครัวเรือนที่มีการครอบครองแบบเจ้าของบ้านมีร้อยละ 25.5 ลักษณะที่สองเป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน เจ้าของบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมเช่นเดียวกัน ที่ดินเป็นของกรมธนารักษ์ ที่เอกชนและที่ของสุเหร่าโดยกลุ่มนี้จากแบบสอบถามมีร้อยละ 27 ลักษณะที่สามเป็นการเช่าบ้านและหอพัก บ้านเป็นของชาวไทยมุสลิมที่ย้ายไปหาที่อยู่ใหม่นอกชุมชน และแบ่งบ้านให้เช่าเป็นห้องเช่าเล็กๆ อีกส่วนหนึ่งเป็นห้องแถวและหอพักซึ่งสร้างขึ้นมาเพื่อให้เช่า ผู้เช่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อยที่อพยพมาจากต่างจังหวัดเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ลักษณะบ้านเช่านี้มีมากถึงร้อยละ 41.5 ในขณะที่แบบอื่นๆ ที่หมายถึงคือการอาศัยอยู่กับครอบครัวของญาติแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย มีเพียงร้อยละ 6 ดังตารางที่ 5.10

ส่วนลักษณะการครอบครองที่ดินในชุมชนวัดสุวรรณาราม (บ้านบุ) กรรมสิทธิ์ที่ดินของชุมชนวัดสุวรรณาราม แบ่งออกได้ 4 ลักษณะคือ หนึ่งเป็นเจ้าของบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมานานตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชน พื้นที่ดินเป็นพื้นที่ต่อด้านหลังของสำนักงานเขต ไปจนถึงสุดเขตที่สถานีรถไฟธนบุรี จากแบบสอบถามกลุ่มนี้มีร้อยละ 31.8 สองเป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน ที่ดินที่เช่าเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่อยู่ในที่ดินของวัดสุวรรณารามมีร้อยละ 25.8 สามเช่าบ้านและหอพัก บ้านพักและหอพักส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณหน้าโรงเรียนวัดสุวรรณารามและพื้นที่เอกชนบริเวณนั้นร้อยละ 37.0 และแบบอื่นๆ ซึ่งเป็นการบุกรุก ส่วนใหญ่สร้างบ้านอยู่บนพื้นที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย บริเวณริมทางรถไฟ สภาพบ้านเป็นบ้านที่ก่อสร้างชั่วคราวใช้อุปกรณ์ที่หาได้ทั่วไปเช่น ป้ายโฆษณาหาเสียง กระดานอัด และสังกะสี บุเป็นผนัง จากแบบสอบถามมีลักษณะการอยู่อาศัยประเภทนี้ร้อยละ 5.5 ดังตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 การครอบครองที่อยู่อาศัยของสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	การครอบครองที่อยู่อาศัย				รวม
		เจ้าของ	เช่าเฉพาะที่ดิน	เช่าบ้าน	อื่นๆ	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	51	54	83	12	200
	ร้อยละ	25.5	27.0	41.5	6.0	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	76	49	65	10	200
	ร้อยละ	38.0	24.5	32.5	5.0	100.0
รวม	จำนวน	127	103	148	22	400
	ร้อยละ	31.8	25.8	37.0	5.5	100.0

Pearson Chi-Square Value=7.535, df=3, Asymp. Sig. (2-sided)= .057

จากการทดสอบความแตกต่างของลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยของชุมชนทั้งสอง ด้วยค่า Chi-Square พบว่าชุมชนทั้งสองไม่มีความแตกต่างในด้านการครอบครองที่อยู่อาศัย ดังตารางที่ 5.10

5.1.3.3 สภาพที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัยของครัวเรือนภายในชุมชนทั้งสอง เป็นการประเมินจากสภาพที่อยู่อาศัยใน 3 ระดับคือ

1. เสื่อมโทรม คืออาคารที่มีองค์ประกอบโครงสร้างอาคารยึดกันอย่างไม่แข็งแรง ผนังภายนอก หลังคา ประตูหรือหน้าต่างไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีสภาพไม่ได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมหรือใช้วัสดุที่ไม่เหมาะสม ไม่ได้มีการดูแลรักษาความสะอาดภายในและบริเวณบ้าน มีความเป็นอยู่ไม่ถูกสุขลักษณะเช่น ไม่การใช้สอยเป็นสัดส่วนใช้พื้นที่ส่วนกลางของบ้านเป็นที่นอน นั่งเล่น ทำอาหาร ปะปนกัน เป็นต้น

2. พอใช้ คืออาคารที่มีโครงสร้างยึดกันอย่างแข็งแรง แต่องค์ประกอบอาคารเช่น ผนัง หลังคา ฝ้า ประตู หน้าต่าง ขำรุดไปบ้าง มีการดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้าน และนอกบ้าน มีความเป็นอยู่ถูกสุขลักษณะเช่น แบ่งการใช้สอยเป็นสัดส่วนแต่ละสัดส่วนยังมีขนาดไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน

3. สภาพดี คืออาคารที่มีโครงสร้างแข็งแรง เช่น คอนกรีต องค์กรประกอบเช่น ผนัง หลังคา ฝ้า ประตู หน้าต่าง องค์กรประกอบโครงสร้างหลักยังยึดกันอย่างมั่นคงแข็งแรง อาจมีการทาสีใหม่ มีการดูแลรักษาความสะอาดภายในและภายนอกบ้านเป็นอย่างดี มีความเป็นอยู่ถูกสุขลักษณะเช่น แบ่งการใช้สอยเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน

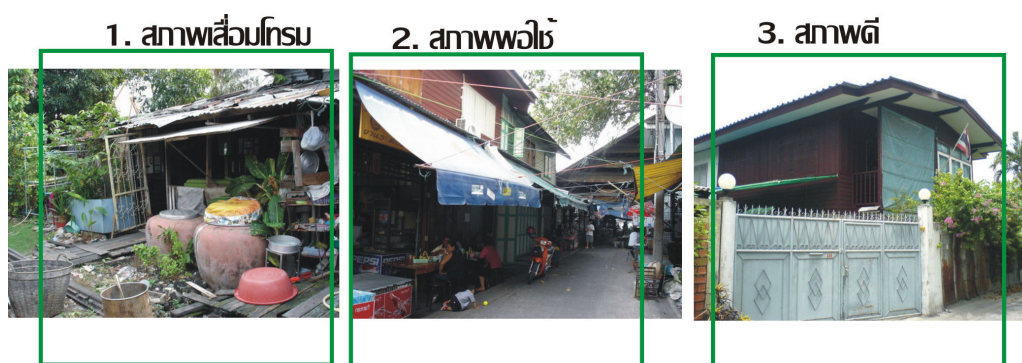
ในชุมชนบ้านครัวเหนือ อาคารพักอาศัยส่วนใหญ่เรียงรายตามแนวถนนซอยซึ่งประกอบด้วย 14 ซอย มีทางเดินริมคลองและทางเดินหลังสุสาน (คูโบ) เป็นทางเชื่อมหัว-ท้าย แต่ละซอยสามารถเดินทะลุกันได้ สภาพที่อยู่อาศัยเดิมที่เดียวส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้ แต่เนื่องจากเกิดไฟ

ใหม่ในชุมชนหลายครั้งจึงมีการก่อสร้างใหม่โดยใช้คอนกรีต และวัสดุเดิมคือไม้ ปัจจุบันอาคารพักอาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านครึ่งคอนกรีตครึ่งไม้ และอาคารไม้ ปลุกกันอย่างหนาแน่น มีทางเดินกว้างประมาณ 0.70 เมตร เชื่อมติดต่อกัน จากการสำรวจเบื้องต้นผู้วิจัยจัดกลุ่มสภาพอาคารในชุมชนบ้านครัวเหนือได้เป็น 3 กลุ่มดังรูป 5.2 จากการสอบถามครัวเรือนที่อยู่อาศัยในอาคารที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ร้อยละ 26.9 พอใช้ ร้อยละ 55.3 และสภาพดี ร้อยละ 35 ดังตารางที่ 5.11

รูปที่ 5.2 สภาพอาคารในชุมชนบ้านครัวเหนือที่ผู้วิจัยประเมิน

ส่วนในชุมชนวัดสุวรรณาราม อาคารพักอาศัยจะมีสภาพโครงสร้างทำด้วยไม้ และครึ่งคอนกรีตครึ่งไม้ จำนวนหนึ่งถึงสองชั้น อาคารที่ใช้เพื่อการพาณิชย์จะอยู่บริเวณศูนย์กลางของชุมชน และ อยู่บริเวณด้านหน้าถนนซอยทางเข้าซอยจรัญสนิทวงศ์ 32 เป็นอาคารกึ่งพาณิชย์กึ่งพักอาศัย ส่วนอาคารที่เป็นตลาดสภาพอาคารโครงสร้างเหล็ก สภาพเสื่อมโทรม โดยในการสำรวจสภาพอาคารเบื้องต้นผู้วิจัยจัดกลุ่มสภาพอาคารในชุมชนวัดสุวรรณารามได้เป็น 3 กลุ่มดังรูป 5.3

รูปที่ 5.3 แสดงสภาพอาคารในชุมชนวัดสุวรรณารามที่ผู้วิจัยประเมิน

ชุมชนวัดสุวรรณารามตัวแทนครัวเรือนอาศัยอยู่ในอาคารที่มีสภาพอาคารพอใช้ ร้อยละ 51.5 และสภาพเสื่อมโทรม ร้อยละ 26.8 และสภาพดี ร้อยละ 21.7 ดังตารางที่ 5.11 เมื่อพิจารณาความแตกต่างของสภาพของอาคารใน 2 ชุมชน พบว่าทั้งสองชุมชนมีสภาพอาคารโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.591 ทั้งนี้เนื่องจากจากการสุ่มตอบแบบสอบถามครัวเรือนกระจายทั่วชุมชนจึงพบความหลากหลายของลักษณะการอยู่อาศัยอยู่มาก

ตารางที่ 5.11 สภาพอาคารในสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	สภาพอาคาร			รวม
		เสื่อมโทรม	พอใช้	ดี	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	53	109	35	197
	ร้อยละ	26.9	55.3	17.8	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	53	102	43	198
	ร้อยละ	26.8	51.5	21.7	100.0

Pearson Chi-Square Value=1.050, df = 2, Asymp. Sig. (2-sided) = .591

5.1.3.4 ภูมิลำเนา ผู้ที่เข้ามาอาศัยในชุมชนทั้งสองชุมชนมีทั้งกลุ่มที่อยู่ในชุมชนมานานนับร้อยปี และผู้ที่มีภูมิลำเนาจากต่างจังหวัดที่เข้ามาอาศัยและทำงานในเมือง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าภูมิลำเนาสัมพันธ์กับการครอบครองที่อยู่อาศัยคือ ผู้มีภูมิลำเนานอกชุมชนส่วนใหญ่มีลักษณะการครอบครองแบบผู้เช่า ร้อยละ 58.6 ดังตารางภาคผนวก ข.1

สำหรับในชุมชนบ้านครัวเหนือกลุ่มคนที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกชุมชนมาจากต่างจังหวัดและบางส่วนเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนนานนับสิบปี จากแบบสอบถามชุมชนบ้านครัวเหนือมีครัวเรือนที่มีภูมิลำเนานอกชุมชนร้อยละ 26 ซึ่งน้อยกว่าชุมชนวัดสุวรรณารามที่มีร้อยละ 32.3 เนื่องจากชุมชนวัดสุวรรณารามเป็นที่รวมของกลุ่มคนจากบริเวณจังหวัดที่มีการเชื่อมต่อทั้งทางเรือและทางรถไฟมีการย้ายเข้ามาอยู่อาศัยภายในชุมชน ส่วนใหญ่ครัวเรือนที่มีภูมิลำเนานอกชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับการชักชวนจากเพื่อน ญาติ ที่มาทำการค้าขายบริเวณตลาดรถไฟ มีเพียงบางส่วนเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายจนมีรายได้พอที่จะซื้อบ้านอยู่อาศัยในที่ดินเอกชนแต่กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่เข้ามาอยู่อาศัยนานแล้ว แต่เนื่องจากภาวะความเป็นเมืองของทั้งสองชุมชนทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านที่อยู่อาศัยและความหลากหลายของกลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองทำให้การเปรียบเทียบด้วยการทดสอบ Chi-Square พบว่าในสองชุมชนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังตารางที่ 5.12

ตารางที่ 5.12 ภูมิลำเนาในสองชุมชน

ชุมชน	ค่าสถิติ	ภูมิลำเนา		รวม
		นอกชุมชน	ในชุมชน	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	52	148	200
	ร้อยละ	26.0	74.0	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	64	134	198
	ร้อยละ	32.3	67.7	100.0
รวม	จำนวน	116	282	398
	ร้อยละ	29.1	70.9	100.0

Pearson Chi-Square Value=1.926, df=1, Asymp. Sig. (2-sided)= .165

5.1.3.5. ระยะเวลาในการอยู่อาศัย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านครัวเหนือเป็นชุมชนที่ก่อตั้งมานานกว่าชุมชนวัดสุวรรณาราม และเนื่องจากบริเวณที่ตั้งชุมชนและโดยรอบเป็นพื้นที่ใจกลางเมืองที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการย้ายออกจากชุมชนแต่ก็ยังมีครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานับร้อยกว่าปี ค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนจึงเป็น 37.38 ปีและมีความหลากหลายของข้อมูลระหว่างผู้ที่เพิ่งย้ายเข้ามาอาศัยและผู้ที่อยู่มานานตั้งแต่บรรพบุรุษ (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 30.974) ซึ่งมากกว่าชุมชนวัดสุวรรณารามที่มีค่าเฉลี่ย 29.19 ดังตารางที่ 5.13 แม้ว่าชุมชนวัดสุวรรณารามเป็นชุมชนเก่าแก่ชุมชนหนึ่งและพื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่การเกษตร แต่เดิมมีครัวเรือนอยู่อาศัยไม่มากนักประกอบกับการเปลี่ยนแปลงเมืองหลวงจากกรุงรัตนโกสินทร์เป็นกรุงเทพ ทำให้มีผู้อาศัยบางกลุ่มย้ายออกไปอยู่ในเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ส่วนนี้ขายให้กับผู้ที่ย้ายมาจากต่างจังหวัด ประกอบกับระยะหลังสภาพโดยรอบชุมชนเป็นแหล่งการค้าผลผลิตการเกษตรที่มาจาก ราชบุรี นครปฐม ทำให้มีย้ายเข้ามาเรื่อยๆจึงมีค่าเฉลี่ยระยะเวลาการอยู่อาศัยจึงต่ำกว่า

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระยะเวลาการอยู่อาศัยในสองชุมชนด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่าค่าเฉลี่ยระยะเวลาการอยู่อาศัยของชุมชนทั้ง 2 ชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .002 ดังตารางที่ 5.13 แม้ว่าความแตกต่างจะชัดเจนแต่เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

ตารางที่ 5.13 ระยะเวลาการอยู่อาศัยของสองชุมชน

ระยะเวลาการอยู่อาศัย	พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย (ปี)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
	บ้านครัวเหนือ	200	37.38	30.974	3.172	333.74	.002
	วัดสุวรรณาราม	200	29.19	19.345			

5.1.4 เศรษฐกิจ

การดำเนินชีวิตภายในเมืองซึ่งโดยทั่วไปมีค่าครองชีพสูงกว่าภายนอกเมืองดังนั้นปัจจัยหลักคือรายได้ซึ่งมาสนับสนุนการดำเนินชีวิตในชุมชนโดยการประกอบอาชีพ ดังนั้นในด้านเศรษฐกิจนี้จะพิจารณาด้าน อาชีพ รายได้บุคคล และรายได้ครัวเรือน

5.1.4.1 อาชีพ โดยอาชีพดั้งเดิมของประชาชนบ้านครัวเหนือคือการทอผ้าไหม แต่ในปัจจุบันเจ้าของกิจการผ้าไหมบ้านครัวเหนือเลิกกิจการไปเกือบหมดโดยย้ายไปทำธุรกิจบ้านเช่าแทน โรงงานทอผ้าไหมเดิมแบ่งเป็นห้องเล็กๆ ให้เช่า แล้วชาวไทยมุสลิมที่มีฐานะดีย้ายออกจากชุมชนไปซื้อบ้านจัดสรรชานเมือง บ้านที่อยู่เดิมก็ให้เช่า อาชีพภายในชุมชนจึงมีความหลากหลายทั้ง หาบเร่ ขายของตามแผงลอย รับจ้างก่อสร้าง พนักงานบริษัท ข้าราชการ และข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ที่เป็นตัวแทนครัวเรือนของชุมชนบ้านครัวเหนือพบว่า ประกอบอาชีพค้าขาย หรือ ทำธุรกิจอยู่กับบ้าน(ร้อยละ 24.5) รองลงมาคือเป็นแม่บ้าน(ร้อยละ 19.0) รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 18.0) ดังตารางที่ 5.14

ในขณะที่อาชีพของประชาชนวัดสุวรรณารามเดิมคือการทำชั้นลงหิน เนื่องจากเวลาผ่านไปคนรุ่นหลังเริ่มไม่สนใจที่จะสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านี้การทำชั้นลงหินจึงเหลือผู้ทำกิจการเพียงแค่ 2 เจ้าของเท่านั้น ปัจจุบันอาชีพตัวแทนครัวเรือนภายในชุมชนส่วนใหญ่ มีอาชีพค้าขาย ทำธุรกิจอยู่กับบ้าน (ร้อยละ 34.0) เนื่องจากในชุมชนบริเวณมีตลาดซึ่งมีการซื้อขายสินค้ากันทุกวัน ทั้งยังมีอุตสาหกรรมชั้นลงหิน และมีกิจกรรมการใช้ที่ดินซึ่งมีความหลากหลายมากกว่าชุมชนบ้านครัวเหนือ เช่น มีโรงเรียน มีสำนักงานเขตบางกอกน้อย มีวัดซึ่งเป็นโบราณสถานมีผู้เข้ามาเยี่ยมชมทุกวัน เหล่านี้เอื้ออำนวยให้เกิดการค้าขายภายในชุมชนอย่างมาก บริเวณใกล้เคียงยังเป็นตลาดสดค้าส่งซึ่งเรียกว่า ตลาดศาลาน้ำร้อน เดิมเคยเป็นสถานที่เติมน้ำในหัวรถจักรไอน้ำ ทั้งภายในชุมชนยังมีตลาดสดสำหรับบริการขายอาหารสดแก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพรองจากค้าขาย / ทำธุรกิจอยู่กับบ้าน คือนักเรียน นักศึกษา(ร้อยละ 19.5) พนักงานบริษัท (ร้อยละ 12.5) และจากการทดสอบ Chi-Square พบว่าทั้ง 2 ชุมชนมีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 5.14

เนื่องจากบริบทในชุมชนวัดสุวรรณารามที่เอื้อต่อการค้าขายมากดังนั้นจึงพบความแตกต่างระหว่างอาชีพในชุมชนทั้งสองโดยเมื่อพิจารณาตัวแทนครัวเรือนของสองชุมชนพบว่าส่วนใหญ่ทั้งสองชุมชนมีอาชีพค้าขาย โดยในชุมชนบ้านครัวเหนือมีอาชีพในกลุ่มค้าขายรวมเป็นร้อยละ 30.5 ของตัวแทนครัวเรือนทั้งหมดในขณะที่ตัวแทนครัวเรือนชุมชนวัดสุวรรณารามมีอาชีพกลุ่มค้าขายร้อยละ 43.5 โดยการค้าขายของตัวแทนชุมชนบ้านครัวเหนือร้อยละ 24.5 เป็นค้าขายในชุมชนเป็นหลัก ในขณะที่ในชุมชนวัดสุวรรณารามค้าขายในชุมชนร้อยละ 34.5

ตารางที่ 5.14 ลักษณะอาชีพของสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	อาชีพ								รวม
		รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย/ ธุรกิจอยู่ที่อื่น	ค้าขาย/ ธุรกิจอยู่กับบ้าน	พนักงาน บริษัท	นักเรียน/ นักศึกษา	แม่บ้าน	รับจ้างทั่วไป	อื่นๆ	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	16	12	49	24	22	38	36	3	200
	ร้อยละ	8.0	6.0	24.5	12.0	11.0	19.0	18.0	1.5	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	7	19	68	25	39	14	20	8	200
	ร้อยละ	3.5	9.5	34.0	12.5	19.5	7.0	10.0	4.0	100.0

Pearson Chi-Square Value=30.867, df=7, Asymp. Sig. (2-sided)= .000

5.1.4.2 รายได้บุคคล จากการพิจารณาด้านรายได้บุคคลของคนที่เป็นตัวแทนครัวเรือนโดยรวมทั้งสองชุมชนมีรายได้เฉลี่ย 8,546.51 บาทต่อเดือน รายได้ที่สูงขึ้นเนื่องจากระดับการศึกษาที่สูงขึ้น(ตารางภาคผนวกข.2) โดยค่าเฉลี่ยรายได้นี้บุคคลของตัวแทนครัวเรือนชุมชนวัดสุวรรณารามสูงกว่าชุมชนบ้านครัวเหนือ ดังตารางที่ 5.15 ผลจากการทดสอบความแตกต่างของรายได้ t-test พบว่าตัวแทนครัวเรือนทั้งสองชุมชนมีรายได้นี้บุคคลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 5.15 รายได้บุคคลของสองชุมชนแยกตามอาชีพ

พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ยรายได้ (บาท/เดือน)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
บ้านครัวเหนือ	188	7,792.5532*	7,055.51	-1.895	385	.05
วัดสุวรรณาราม	199	9,258.7940*	8,094.12			

5.1.4.3 รายได้ครัวเรือน สภาพความเป็นชุมชนเมืองทำให้มีความหลากหลายในหลายด้านโดยเฉพาะรายได้ โดยจากแบบสอบถามชุมชนบ้านครัวเหนือซึ่งมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 20,644.39 บาทต่อเดือนดังตารางที่ 5.16 ชุมชนวัดสุวรรณารามมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 17,933.86 บาทต่อเดือน รายได้ครัวเรือนของชุมชนวัดสุวรรณารามน้อยกว่ารายได้ครัวเรือนของชุมชนบ้านครัวเหนือ แม้ว่าในชุมชนบ้านครัวเหนือจะมีตัวแทนครัวเรือนที่จะมีรายได้นี้บุคคลต่ำกว่าชุมชนวัดสุวรรณาราม และมีขนาดครัวเรือนที่เล็กกว่า แต่อาจเนื่องจากชุมชนบ้านครัวเหนือมีคนที่อยู่อาศัยในครัวเรือนมากทำให้มีรายได้รวมในครัวเรือนสูง ดังตารางภาคผนวกที่ ข.3

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างกันพบว่า ทั้ง 2 ชุมชนมีรายได้ครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.029

ตารางที่ 5.16 รายได้ครัวเรือนของสองชุมชน

	พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ยราย ได้ครัวเรือน	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
รายได้ครัวเรือน	บ้านครัวเหนือ	187	20,644.39	12,178.03	2.196	374	.029
	วัดสุวรรณาราม	189	17,933.86	11,757.96			
	รวม	376	19,281.91	12,029.53			

5.1.5 ความสัมพันธ์ในชุมชน

เนื่องจากอิทธิพลทางศาสนาทำให้ชาวมุสลิมมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ในกลุ่มชาวไทยมุสลิมด้วยกัน การทำกิจกรรมทางศาสนาที่สุเหร่าก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในชุมชน นอกจากกิจกรรมทางศาสนา ที่สุเหร่ายังเป็นสถานที่เกื้อหนุนทางสังคมมีการแลกเปลี่ยนสิ่งของ ความรู้ มีกิจกรรมการสอนภาษาอาหรับ เป็นที่ประชุมประจำชุมชน สถานที่ตรวจสอบสุขภาพประจำชุมชน ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านที่อยู่อาศัยส่งผลให้มีผู้อยู่อาศัยที่มาจากต่างจังหวัดและชนเมือง เข้ามาอาศัย ทำงาน กลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมีความสัมพันธ์กับคนที่อยู่ในชุมชนเดิมในฐานะผู้เช่า กลุ่มเหล่านี้ไม่ได้ทำกิจกรรมทางศาสนาเช่นเดียวกับคนที่อยู่ในชุมชน จึงมีความสัมพันธ์ในชุมชนน้อย ความสัมพันธ์ในชุมชนโดยรวมจึงน้อยกว่าในอดีต

ประชาชนวัดสุวรรณารามส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับวัดมาตั้งแต่อดีต ทั้งงานประเพณี ในวันสำคัญต่างๆ ที่จัดขึ้นส่วนใหญ่จัดขึ้นที่วัด วัดจึงเป็นสถานที่ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันในกลุ่มประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ไปทำบุญด้วยกันที่วัดบ่อยๆ จะรู้จักและให้ความช่วยเหลือกัน อย่างดี ในชุมชนยังมีตลาดซึ่งผู้ที่ทำการค้าขายในตลาดและลูกค้าซึ่งเป็นคนในชุมชนมีโอกาสร่วมพบปะพูดคุยและช่วยเหลือกัน นอกจากนี้โรงเรียนยังเป็นสถานที่ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในชุมชนระหว่างเด็กนักเรียนในชุมชนเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากสถานที่สาธารณะในชุมชนทำให้เกิดกิจกรรม กิจกรรมเหล่านั้นนำไปสู่ความสัมพันธ์กันในชุมชน

จากข้อมูลยังพบว่าภูมิลำเนาายังสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ในชุมชน คือผู้มีภูมิลำเนาในชุมชนมีความสัมพันธ์ในชุมชนมากกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนานอกชุมชน (ตารางภาคผนวกที่ ข.4)

การพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในชุมชนได้แก่ ระดับการรู้จักเพื่อนบ้าน ระดับการเข้าร่วมประชุม ระดับการช่วยเหลือกันในชุมชน และระดับความไว้วางใจ โดยในแต่ละข้อมีระดับตั้งแต่ 1-5 มีคะแนนความสัมพันธ์ในชุมชนรวม 20 คะแนน นำมาเปรียบเทียบในสองชุมชนพบว่า ชุมชนบ้านวัดสุวรรณารามมีระดับความสัมพันธ์ในชุมชนมากกว่าชุมชนบ้านครัวเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .007

ตารางที่ 5.17 ความสัมพันธ์ในชุมชนของสองชุมชน

คะแนนความ	พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	t	df	Sig.
สัมพันธ์ในชุมชน				มาตรฐาน			(2-tailed)
ชน	บ้านครัวเหนือ	200	11.8650	2.74855	-2.711	388.802	.007
	วัดสุวรรณาราม	200	12.6750	3.20950			

5.1.6 พฤติกรรมเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว

การดำเนินชีวิตในชุมชนบ้านครัวเหนือและชุมชนวัดสุวรรณารามเป็นรูปแบบชุมชนเมือง คือใช้เวลาอยู่ระหว่างพื้นที่ บ้าน ที่ทำงาน สถานที่พักผ่อน ทำให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สีเขียวภายในชุมชนน้อย ในชุมชนบ้านครัวเหนือหากเป็นวันธรรมดา กลุ่มนักเรียนและคนทำงานมักจะออกไปทำงานนอกบ้าน ภายในบ้านยังมีคนในครอบครัวซึ่งเป็นผู้สูงอายุและเด็กที่ยังไม่ถึงวัยเรียน ผู้ทำงานกลางคืน และผู้ประกอบการกิจการอยู่กับบ้าน เช่น ค้าขาย รับจ้างทำขนม ช่วงเวลาเย็นในวันธรรมดาคือเวลาที่มีผู้คนเดินพลุกพล่าน โดยเฉพาะบริเวณริมคลองและทางเดินหลังชุมชนซึ่งเป็นทางเดินหลัก มีบางส่วนใช้พื้นที่สีเขียวโดยเดินทางไปออกกำลังกายที่สนามกีฬาโรงเรียนกิงเพชร และหน้าโลตัส พาลูกหลานออกไปเล่นที่สนามเด็กเล่นในชุมชน วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ส่วนใหญ่จะใช้เวลาพักผ่อนอยู่กับบ้าน

ในขณะที่การดำเนินชีวิตชุมชนวัดสุวรรณารามในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับการค้าขายซึ่งเป็นกิจการของตัวเอง ทั้งที่ค้าขายในบริเวณชุมชน ที่วัด หรือค้าขายนอกชุมชน จึงทำให้มีกลุ่มคนทำงานอยู่ในชุมชนภายในชุมชนในช่วงเวลากลางวันเป็นส่วนใหญ่ สำหรับกลุ่มคนชรา กลุ่มวัยรุ่น และเด็กทุกกลุ่มเหล่านี้ ใช้พื้นที่สีเขียวในช่วงเวลาเย็น กลุ่มวัยรุ่นเล่นฟุตบอลบริเวณพื้นที่ริมทางรถไฟ ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ส่วนใหญ่พักผ่อนอยู่กับบ้าน และช่วงเย็นออกไปเดิน-วิ่ง ออกกำลังกายที่สวนรถไฟใกล้ๆชุมชน

จากการศึกษาวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว มีรายละเอียดที่พบจากแบบสอบถามเพิ่มเติมอีกคือ การใช้เวลาร่วมส่วนใหญ่ ประสบการณ์การไปใช้พื้นที่สีเขียว ความถี่ในการใช้

5.1.6.1 การใช้เวลาร่วม ภาระการทำงานหรือการศึกษาในเมืองทำให้คนในเมืองมีเวลาร่วมน้อยและกิจกรรมในช่วงเวลาร่วมของชุมชนเมืองส่วนใหญ่เป็นรูปแบบการพักผ่อน ผ่อนคลายอยู่ภายในบ้าน ในชุมชนบ้านครัวเหนือซึ่งเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายด้านอาชีพ ลักษณะการทำงานที่หลากหลายเหล่านี้ทำให้การมีเวลาร่วมในชุมชนแตกต่างกัน ตัวแทนครัวเรือนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างไปกับการฟังเพลง ดูโทรทัศน์ และรองลงมาคือทำงานบ้าน มีการใช้เวลาว่างเพื่อออกกำลังกายเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น เช่นเดียวกันตัวแทนครัวเรือนของชุมชนวัดสุวรรณารามใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ไปกับการฟังเพลง ดูโทรทัศน์ และการทำงานบ้าน

จากการทดสอบความแตกต่างเรื่องการใช้เวลาว่างของคนในชุมชนทั้ง 2 ชุมชนด้วยการทดสอบ Chi-Square พบว่าการใช้เวลาว่างของ 2 ชุมชนแตกต่างกัน โดยเฉพาะชุมชนบ้านครัวเหนือมีผู้ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่การออกกำลังกาย และรองลงมาคือการปลูกต้นไม้ดูแลสวนสูงกว่าชุมชนวัดสุวรรณารามดังแสดงในตารางที่ 5.18

ตารางที่ 5.18 การใช้เวลาว่างของสองชุมชน

ชุมชน	ค่าสถิติ	ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่มากที่สุด							รวม
		ฟังเพลง/ดูโทรทัศน์	พูดคุย/สนทนากับเพื่อนบ้าน	ทำงานบ้าน	นอนเล่นพักผ่อน	ปลูกต้นไม้ดูแลสวน	ออกกำลังกาย	ไม่ตอบ	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	68	32	50	18	5	20	7	200
	ร้อยละ	34.0	16.0	25.0	9.0	2.5	10.0	3.5	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	50	41	55	31	3	5	15	200
	ร้อยละ	25.0	20.5	27.5	15.5	1.5	2.5	7.5	100.0

Pearson Chi-Square Value=19.952, df=6, Asymp. Sig. (2-sided)= .003

เนื่องจากการใช้เวลาว่างเกี่ยวข้องกับพื้นที่สีเขียวซึ่งเป็นการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ภายนอกบ้านดังนั้นจึงจัดกลุ่มเวลาว่างเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ใช้เวลาว่างอยู่ในบ้าน ใช้เวลาว่างอยู่นอกบ้าน และกลุ่มอื่นๆ เช่นไปเที่ยวห้างสรรพสินค้า ไปเที่ยวต่างจังหวัด เป็นต้น จากการทดสอบความแตกต่างด้วยค่า Pearson Chi-Square พบว่าทั้งสองชุมชนมีการใช้เวลาว่างในบ้าน และนอกบ้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 5.19 ทั้งนี้เนื่องจากสภาพทางกายภาพในชุมชนไม่ได้เอื้อต่อการทำกิจกรรมภายนอกเช่น ความหนาแน่นสูง พื้นที่ว่างในการทำกิจกรรมนั้นหนาแน่นน้อย

ตารางที่ 5.19 การใช้เวลาว่างในบ้าน นอกบ้าน ของสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	ใช้เวลาว่าง			รวม
		อยู่ในบ้าน	อยู่นอกบ้าน	อื่นๆ	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	136	57	7	200
	ร้อยละ	68.0	28.5	3.5	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	136	49	15	200
	ร้อยละ	68.0	24.5	7.5	100.0
รวม	จำนวน	272	106	22	400
	ร้อยละ	68.0	26.5	5.5	100.0

Pearson Chi-Square Value=3.513, df=2, Asymp. Sig. (2-sided)= .173

5.1.6.2 ประสบการณ์ไปใช้พื้นที่สีเขียว เวลาว่างที่นอกเหนือจากการประกอบอาชีพทำให้แต่ละบุคคลมีโอกาสในการไปใช้พื้นที่สีเขียวแตกต่างกัน เช่น อาชีพรับจ้าง อาชีพทำธุรกิจ และอาชีพค้าขาย กลุ่มนี้มีเวลาว่างน้อยทำให้มีสัดส่วนของการไปใช้พื้นที่สีเขียวน้อยกว่าเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ เช่น นักศึกษา รับราชการ รัฐวิสาหกิจ และความหนาแน่นยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดโอกาสในการใช้พื้นที่สีเขียวที่สูงขึ้น ความหนาแน่นมากมีความต้องการพื้นที่เพื่อพักผ่อนหย่อนใจมากขึ้น ในที่นี้ยังพบว่าผู้ที่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียวยังมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้พื้นที่สีเขียวมาก่อน จากการทบทวนวรรณกรรมยังพบความสัมพันธ์ในชุมชนที่เกิดขึ้นจากการไปใช้พื้นที่สีเขียวยังชี้ให้เห็นว่าในกลุ่มผู้ไปใช้พื้นที่สีเขียวมีระดับความสัมพันธ์ในชุมชนค่อนข้างสูง (ตารางภาคผนวก ข.5)

สภาพพื้นที่ชุมชนบ้านครัวเหนือเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูง มีความแออัด มีพื้นที่ว่างในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในชุมชนน้อย แต่เนื่องจากศักยภาพพื้นที่โดยรอบชุมชนเอื้อต่อการไปใช้พื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการทำให้ภายในชุมชนยังมีผู้ที่ออกไปใช้พื้นที่สีเขียวอยู่เป็นจำนวนมากคือร้อยละ 44.2 และจากสภาพทางกายภาพของพื้นที่ชุมชนวัดสุวรรณารามที่มีพื้นที่ว่างสำหรับนันทนาการอยู่ภายในชุมชน ทั้งลานกีฬาริมทางรถไฟ พื้นที่วัดสุวรรณาราม พื้นที่โรงเรียนวัดสุวรรณาราม ซึ่งผู้ที่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียวมีถึงร้อยละ 46 จากการทดสอบความแตกต่างทั้งสองชุมชนมีตัวแทนครัวเรือนที่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.728 ดังตารางที่ 5.20

ตารางที่ 5.20 การไปใช้พื้นที่สีเขียวของสองชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	เคยไปใช้พื้นที่สาธารณะหรือไม่		รวม
		ไม่เคยใช้	เคยใช้	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	111	88	199
	ร้อยละ	55.8	44.2	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	107	91	198
	ร้อยละ	54.0	46.0	100.0

Pearson Chi-Square Value=.121, df=1, Asymp. Sig. (2-sided)=.728

5.1.6.3 ความถี่ในการใช้ ผู้ที่ใช้พื้นที่สีเขียวสำหรับการนันทนาการส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านครัวเหนือมีความถี่การใช้พื้นที่สีเขียว 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุดคือร้อยละ 28.9 และรองลงมาคือ ทุกวันร้อยละ 27.8 ในขณะที่ชุมชนวัดสุวรรณารามมีความถี่การใช้พื้นที่สีเขียวทุกวันร้อยละ 33 และรองลงมาคือ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ร้อยละ 27.8 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง

ด้วยสถิติทดสอบ Chi-Square พบว่าทั้ง 2 ชุมชนมีความถี่การใช้พื้นที่สีเขียวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 5.21

ตารางที่ 5.21 ความถี่ในการใช้พื้นที่สีเขียว

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	ความถี่ในการใช้					รวม
		ทุกวัน	2-3 ครั้งต่อสัปดาห์	3-4 ครั้ง/เดือน	1 ครั้ง/เดือน	น้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	25	26	19	5	15	90
	ร้อยละ	27.8	28.9	21.1	5.6	16.7	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	32	27	16	13	9	97
	ร้อยละ	33.0	27.8	16.5	13.4	9.3	100.0

Pearson Chi-Square Value =5.938, df=4, Asymp. Sig. (2-sided)= .204

5.1.7 การรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนแบ่งออกเป็นประเด็นการรับรู้ 5 ประเด็นคือ ฝุ่นละออง/ควัน ความร้อน เสียงรบกวน กลิ่นขยะ/น้ำเน่า และมีความไม่สวยงามร่มรื่นในชุมชน ทั้ง 5 ประเด็นนี้มีการให้ค่าคะแนน 1-5 ระดับ การรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนหนึ่งมาจากตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมซึ่งเชื่อมโยงกัน บุคคลที่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียวจะพบว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีระดับที่สูงกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้พื้นที่สีเขียว(ตารางภาคผนวกข.6)

ชุมชนบ้านครัวเหนือมีสภาพแวดล้อมที่แออัดและมีพื้นที่ทางเดินแคบและทางเดินเหล่านั้นถูกบดบังด้วยอาคารที่หนาแน่นทำให้ความร้อนไม่อาจส่งผ่านและสะท้อนได้ ส่วนใหญ่ในชุมชนจึงรับรู้สภาพปัญหาความร้อนในลักษณะร้อนอบอ้าวเฉลี่ย 3.35 จากสภาพอาคารที่หนาแน่นทำให้การประกอบอาหารในครัวซึ่งมีพื้นที่จำกัดจึงมีการระบายควันออกไปสู่ทางทำให้ควันไม่ฟุ้งกระจาย ดังนั้นจึงมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ฝุ่นละออง/ควันในชุมชน 3.07 ความหนาแน่นยังส่งผลถึงเสียงรบกวนระหว่างเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กันทำให้ในชุมชนมีระดับเสียงรบกวนเฉลี่ย 2.92 ในขณะที่คลองแสนแสบเป็นคลองที่แคบและตัดผ่านใจกลางเมื่อดังนั้นการรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านกลิ่นขยะ/น้ำเน่าในชุมชนจึงมีค่าเฉลี่ย 2.44 ในทัศนคติของคนในชุมชนมีความเห็นเกี่ยวกับความสวยงามร่มรื่นว่ายังอยู่ในระดับกลางๆคือเฉลี่ย 3.13 ดังตารางที่ 5.22

เนื่องจากชุมชนวัดสุวรรณารามมีพื้นที่ทางกายภาพมีที่ว่างและถนนมากกว่า พื้นที่ว่างซึ่งเป็นถนนคอนกรีตที่ได้รับความร้อนจะสะท้อนความร้อนเข้าสู่อาคารระดับการรับรู้ความร้อนในชุมชนจึงมีค่าเฉลี่ย 3.61 ประกอบกับบนถนนมีรถวิ่งผ่านในชุมชน ทำให้เกิดฝุ่นละอองโดยมีการรับรู้ระดับฝุ่นละอองเฉลี่ย 3.05 นอกจากนี้ในชุมชนยังมีพื้นที่ตลาดชุมชนทำให้เกิดเสียงดังจ่อแจ

ตลอดทั้งวันในด้านการรับรู้ด้านเสียงรบกวนในชุมชนจึงมีค่าเฉลี่ย 3.2 พื้นที่ชุมชนบางส่วนมีขยะริมทางเดินโดยเฉพาะบริเวณตลาด ในชุมชนจึงมีการรับรู้ปัญหาเรื่องกลิ่นขยะ น้ำเน่าเฉลี่ย 2.21 อย่างไรก็ตามทัศนคติของคนในชุมชนยังมีความคิดเห็นว่าเป็นชุมชนยังไม่มีความสะดวกสบายร่วมกันเฉลี่ย 3.27 ดังตารางที่ 5.22

เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนทั้งสอง พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญใน 3 ประเด็นดังตารางที่ 5.22 ชุมชนวัดสุวรรณารามรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนด้านความร้อนสูงกว่า ด้านเสียงรบกวนพบว่าคนในชุมชนวัดสุวรรณารามรับรู้ระดับเสียงรบกวนมากกว่า แต่ในชุมชนบ้านครัวเหนือรับรู้สภาพปัญหากลิ่นขยะและน้ำเน่ามากกว่า

ตารางที่ 5.22 การรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสองชุมชน

การรับรู้สภาพ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ในชุมชน	พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย การรับรู้	ค่าเบี่ยง เบนมาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
ความร้อน*	บ้านครัวเหนือ	200	3.35	.895	-2.838	398	.005
	วัดสุวรรณาราม	200	3.61	.902			
เสียงรบกวน*	บ้านครัวเหนือ	200	2.92	1.104	-2.625	398	.009
	วัดสุวรรณาราม	200	3.20	1.027			
กลิ่นขยะ/น้ำเน่า*	บ้านครัวเหนือ	200	2.44	1.105	1.991	398	.047
	วัดสุวรรณาราม	200	2.21	1.154			

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 Sig. (2-tailed)

5.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของชุมชนที่ส่งผลต่อความต้องการพื้นที่สีเขียว

ส่วนนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และความสัมพันธ์เหล่านี้จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนโดยพิจารณาจากสภาพลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตในชุมชน จากการทดสอบความสัมพันธ์ในแต่ละประเด็นผู้วิจัยตัดประเด็นที่ไม่มีความสัมพันธ์ออก ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเท่านั้น

5.2.1 ลักษณะประชากร

ลักษณะประชากรเป็นส่วนหนึ่งซึ่งแสดงถึงสถานภาพ ในตัวบุคคลซึ่งเป็นข้อจำกัดหรือเป็นแรงผลักดันในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ลักษณะประชากรที่แตกต่างกันประชากรในกลุ่มใดจะมีความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวมากกว่ากัน ในที่นี้พบว่ามีประเด็นที่สัมพันธ์กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ได้แก่ อายุ การศึกษา สถานภาพ

อายุ ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอายุกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เนื่องจากตัวแปรอายุในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระดับการวัดแบบ Ratio จึงใช้การทดสอบความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(Correlation Coefficient) มีสมมุติฐานการทดสอบคือความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในแต่ละประเด็นมีความสัมพันธ์กันในรูปเชิงเส้นกับอายุ ดังตารางที่ 5.23 การทดสอบพบว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน ต้องการให้จัดวางต้นไม้ริมทางเดิน ต้องการดูแลรักษาต้นไม้หน้าบ้านตนเอง แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามคือค่า Pearson Correlation หรือค่า r เป็นลบและมีความสัมพันธ์กันข้ามน้อย(มีค่า r ห่างจาก -1) ดังตารางที่ 5.23 ในที่นี้คือเมื่ออายุมากขึ้นก็จะมีค่าเฉลี่ยความต้องการลดลงเนื่องจากกลุ่มคนที่มีอายุมากขึ้นโดยเฉพาะในวัยทำงานมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงาน ดังนั้นจึงไม่มีเวลาว่างในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมอื่นๆที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในชุมชน

ตารางที่ 5.23 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

อายุ	ค่าสถิติ	ต้องการให้ ชุมชนดูแล รักษาพื้นที่ สีเขียว	ต้องการมี ส่วนร่วมใน การเพิ่มพื้นที่ สีเขียว	ต้องการ ปลูกต้นไม้ ในพื้นที่ว่าง บริเวณบ้าน	ต้องการให้ จัดวางต้นไม้ ริมทางเดิน	ดูแลรักษา ต้นไม้หน้า บ้านตนเอง
	Pearson Correlation	-.178	-.183	-.146	-.180	-.123
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.003	.000	.014
	จำนวน	400	399	399	399	399

ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาในที่นี้เป็นข้อมูลที่มีระดับการวัดเป็น Ordinal ดังนั้นในการทดสอบว่าระดับการศึกษาสัมพันธ์กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว จึงใช้การทดสอบความต่างของค่าเฉลี่ย (Analysis of variance : ANOVA) โดยมีสมมุติฐานว่า ค่าเฉลี่ยความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว (12 ประเด็น) เท่ากันในระดับการศึกษาแต่ละระดับ

ตารางที่ 5.24 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ความต้องการ	ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย ความ ต้องการ	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	F	Sig.
ต้องการใช้ที่ทิ้งร้าง เป็นพื้นที่นันทนาการ	ไม่ได้เรียน - จบชั้นประถมศึกษา	172	3.86	1.166	5.733	.004
	จบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	163	4.08	.853		
	จบปริญญาตรีขึ้นไป	65	4.34	.871		
ต้องการให้ชุมชนดูแล รักษาพื้นที่สีเขียว	ไม่ได้เรียน - จบชั้นประถมศึกษา	172	3.94	1.138	4.401	.013
	จบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	163	4.19	.886		
	จบปริญญาตรีขึ้นไป	65	4.29	.897		

ตารางที่ 5.25 Multiple Comparisons ระหว่างการศึกษากับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

Dependent Variable	(I) ระดับการศึกษา	(J) ระดับการศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ให้ที่ทิ้งร้างเป็น พื้นที่นันทนาการ	ไม่ได้เรียน - จบชั้น ประถมศึกษา	จบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	-.22*	.110	.046
		จบปริญญาตรีขึ้นไป	-.48*	.146	.001
	จบชั้นมัธยมศึกษาหรือ อาชีวศึกษา	ไม่ได้เรียน - จบชั้นประถมศึกษา	.22*	.110	.046
		จบปริญญาตรีขึ้นไป	-.26	.147	.079
	จบปริญญาตรีขึ้นไป	ไม่ได้เรียน - จบชั้นประถมศึกษา	.48*	.146	.001
		จบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	.26	.147	.079
ต้องการให้ชุมชน ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว	ไม่ได้เรียน - จบชั้น ประถมศึกษา	จบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	-.25*	.110	.024
		จบปริญญาตรีขึ้นไป	-.35*	.146	.017
	จบชั้นมัธยมศึกษาหรือ อาชีวศึกษา	ไม่ได้เรียน - จบชั้นประถมศึกษา	.25*	.110	.024
		จบปริญญาตรีขึ้นไป	-.10	.147	.488
	จบปริญญาตรีขึ้นไป	ไม่ได้เรียน - จบชั้นประถมศึกษา	.35*	.146	.017
		จบชั้นมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา	.10	.147	.488

* มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 5.24 และ 5.25 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย แล้วพบว่า ระดับการศึกษาสูงขึ้นมีต้องการใช้ที่ทิ้งร้างเป็นพื้นที่นันทนาการและต้องการให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวสูงขึ้นเนื่องจากผู้มีความรู้สูงส่วนใหญ่ต้องการคุณภาพชีวิตที่ดี และการศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งซึ่งทำให้บุคคลตระหนักถึงจิตสำนึกสาธารณะมากขึ้น

นอกจากนี้ระดับการศึกษายังมีความสัมพันธ์กับอายุ โดยกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือถึงจบประถมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีอายุเฉลี่ย 48 ปี และกลุ่มเหล่านี้ยังมีภาระหน้าที่ในการหารายได้เข้ามาจุนเจือคนในครอบครัว (ตารางภาคผนวก ข.7)

5.2.2 ลักษณะการอยู่อาศัยและที่อยู่อาศัย

ลักษณะการอยู่อาศัยและที่อยู่อาศัยในชุมชนบ่งบอกถึงสถานะทางเศรษฐกิจ การอยู่อาศัยที่มีหนาแน่น ความมั่นคงในการอยู่อาศัย และยังรวมถึงความผูกพันต่อชุมชน ซึ่งเหล่านี้มีผลต่อความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน ในที่นี้มีหลายประเด็นที่สัมพันธ์กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ได้แก่ ขนาดครัวเรือน ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย ภูมิลำเนา

ขนาดครัวเรือน ข้อมูลขนาดครัวเรือนเป็นข้อมูลที่มีระดับการวัดแบบ ratio สถิติที่ใช้วัดค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรจำนวนสมาชิกในบ้านกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยมีสมมุติฐานการทดสอบว่า จำนวนสมาชิกในบ้านมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ผลการทดสอบพบว่าขนาดครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับความต้องการให้เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน ต้องการใช้ที่ดินทั้งสร้างเป็นพื้นที่นันทนาการ ต้องการให้มีพื้นที่สีเขียวเพียงพอต่อกิจกรรม ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน และต้องการให้จัดวางต้นไม้ริมทางเดิน ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือค่า Pearson Correlation หรือค่า r เป็น บวก แต่เนื่องจากค่า r ในทุกประเด็นมีค่าห่างจากค่า 1 จึงมีความสัมพันธ์กันน้อยดังตารางที่ 5.26

ทั้งนี้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นชัดเจนคือลักษณะการอยู่อาศัยที่มีขนาดครัวเรือนใหญ่มีความต้องการพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมต่างๆรวมทั้งกิจกรรมนันทนาการมาก (ค่า $r = .331$ มีความสัมพันธ์มากกว่าประเด็นอื่นๆ) ดังนั้นจึงมีความต้องการให้เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน ในประเด็นต้องการให้พื้นที่สีเขียวเพียงพอต่อกิจกรรมมาก

ตารางที่ 5.26 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดครัวเรือนกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ขนาดครัวเรือน	ค่าสถิติ	ให้เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน	ต้องการใช้ที่ดินทั้งสร้างเป็นพื้นที่นันทนาการ	เพียงพอต่อกิจกรรม	ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว	ต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน	ต้องการให้จัดวางต้นไม้ริมทางเดิน
	Pearson Correlation	.099	.121	.331	.117	.130	.116
	Sig. (2-tailed)	.048	.016	.009	.020	.008	.020
	จำนวน	400	400	400	399	399	399

ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการครอบครองที่อยู่อาศัยกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวใช้สถิติทดสอบความแปรปรวน (Analysis of variance : ANOVA) ซึ่งมีสมมุติฐานในการทดสอบค่าเฉลี่ยความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวแต่ละประเด็น ในการครอบครองแต่ละแบบเท่ากัน จากการทดสอบพบว่าค่าเฉลี่ยความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว 2 ประเด็นแตกต่างกันได้แก่ ความต้องการให้จัดวางต้นไม้ริมทางเดิน และความต้องการดูแลรักษาต้นไม้บริเวณหน้าบ้านตัวเอง ดังตารางที่ 5.27 และ 5.28 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่าในทุกประเด็นผู้เป็นเจ้าของและเช่าเฉพาะที่ดินมีความต้องการมากกว่าผู้เช่าหรือผู้อยู่อาศัยแบบอื่นๆ เช่น บุกรุก อาศัยอยู่กับครอบครัวของญาติ

ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ยังสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงในการอยู่อาศัยซึ่งทำให้บุคคลมีความต้องการที่จะดูแลสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น

ตารางที่ 5.27 ความสัมพันธ์ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยกับความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ความต้องการ	การครอบครอง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
ต้องการให้จัดวางต้นไม้ริมทางเดิน	เจ้าของ	127	3.91	.955	3.060	.028
	เช่าเฉพาะที่ดิน	102	3.63	1.218		
	เช่าบ้าน	148	3.61	1.164		
	อื่นๆ	22	3.23	1.478		
	รวม	399	3.69	1.145		
ดูแลรักษาต้นไม้หน้าบ้านตนเอง	เจ้าของ	127	4.13	.900	7.460	.000
	เช่าเฉพาะที่ดิน	102	3.66	1.094		
	เช่าบ้าน	148	3.59	1.222		
	อื่นๆ	22	3.27	1.386		
	รวม	399	3.76	1.132		

ตารางที่ 5.28 Multiple Comparisons ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยกับความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

Dependent Variable	(I) การครอบครองที่ อยู่อาศัย	(J) การครอบครองที่อยู่ อาศัย	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ต้องการให้จัดวางต้นไม้ริมทาง เดิน	เจ้าของ	เช่าเฉพาะที่ดิน	.28	.151	.066
		เช่าบ้าน	.29*	.137	.035
		อื่นๆ	.68*	.262	.010
	เช่าเฉพาะที่ดิน	เจ้าของ	-.28	.151	.066
		เช่าบ้าน	.01	.146	.931
		อื่นๆ	.40	.267	.135
	เช่าบ้าน	เจ้าของ	-.29*	.137	.035
		เช่าเฉพาะที่ดิน	-.01	.146	.931
		อื่นๆ	.39	.260	.136
	อื่นๆ	เจ้าของ	-.68*	.262	.010
		เช่าเฉพาะที่ดิน	-.40	.267	.135
		เช่าบ้าน	-.39	.260	.136
ดูแลรักษาต้นไม้หน้าบ้านตนเอง	เจ้าของ	เช่าเฉพาะที่ดิน	.47*	.147	.002
		เช่าบ้าน	.53*	.134	.000
		อื่นๆ	.85*	.255	.001
	เช่าเฉพาะที่ดิน	เจ้าของ	-.47*	.147	.002
		เช่าบ้าน	.06	.142	.662
		อื่นๆ	.38	.260	.140
	เช่าบ้าน	เจ้าของ	-.53*	.134	.000
		เช่าเฉพาะที่ดิน	-.06	.142	.662
		อื่นๆ	.32	.253	.203
	อื่นๆ	เจ้าของ	-.85*	.255	.001
		เช่าเฉพาะที่ดิน	-.38	.260	.140
		เช่าบ้าน	-.32	.253	.203

* มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ภูมิลำเนา จากข้อมูลที่มีระดับการวัดดังกล่าวจึงทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนา กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยใช้การทดสอบความต่างของค่าเฉลี่ย t-test มีสมมุติฐานว่า ภูมิลำเนาที่แตกต่างกันจะมีความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวแตกต่างกัน จากการทดสอบพบว่าภูมิลำเนาที่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยความต้องการใน 2 ประเด็นแตกต่างกันได้แก่ ต้องการใช้ที่ดินร้างเป็นพื้นที่นันทนาการ ต้องการให้พื้นที่สีเขียวมีความปลอดภัย โดยผู้ที่อยู่มีภูมิลำเนาในชุมชนมีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงกว่าผู้ที่อยู่มีภูมิลำเนาอยู่นอกชุมชนดังตารางที่ 5.29 เนื่องจากผู้ที่อยู่มีภูมิลำเนาอยู่นอกชุมชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในฐานะผู้เช่า และกลุ่มเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในชุมชนน้อย นอกจากนั้นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนเป็นผู้ที่มีความผูกพันกับสถานที่อยู่อาศัยมานาน(ตารางภาคผนวก ข.8) ส่งผลให้เกิดความต้องการที่จะพัฒนาพื้นที่มากกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกชุมชน

ตารางที่ 5.29 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนา กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว	ภูมิลำเนา	จำนวน	Mean	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
ต้องการใช้ที่ดินร้างเป็นพื้นที่นันทนาการ *	นอกชุมชน	116	3.80	1.232	-2.470	167.463	.015
	ในชุมชน	282	4.11	.898			
ให้พื้นที่สีเขียวมีความปลอดภัย*	นอกชุมชน	116	3.98	.987	-2.555	396	.011
	ในชุมชน	282	4.23	.831			

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05

5.2.3 เศรษฐกิจ

อาชีพ จากสถิติทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอาชีพกับความต้องการพื้นที่สีเขียว ใช้การทดสอบความแปรปรวน(Analysis of variance : ANOVA) มีสมมุติฐานคือค่าเฉลี่ยความต้องการพื้นที่สีเขียวใน 12 ประเด็นเท่ากันในแต่ละอาชีพ

จากการวิเคราะห์ผลที่ผ่านมาพบว่าอาชีพสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการไปใช้พื้นที่สีเขียวอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากแต่ละอาชีพมีพฤติกรรมการใช้พื้นที่แตกต่างกัน มีเวลารว่างจากการทำงานที่แตกต่างกัน(จากข้อ 5.1.6.2 ประสิทธิภาพการไปใช้พื้นที่สีเขียว) จึงจัดกลุ่มอาชีพเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มที่ไปใช้พื้นที่สีเขียว (ได้แก่ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย/ธุรกิจอยู่กับบ้าน พนักงานบริษัท) และกลุ่มอาชีพที่ไม่ไปใช้พื้นที่สีเขียว(ได้แก่ ค้าขาย/ธุรกิจอยู่ที่อื่น นักเรียน/นักศึกษา แม่บ้าน รับจ้างทั่วไป) ผลจากการวิเคราะห์พบว่ามีความต้องการ 4 ประเด็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 5.30 คือ ต้องการให้พื้นที่สีเขียวเพียงพอต่อกิจกรรม

ต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เนื่องจากแต่ละอาชีพทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมที่ต่างกัน มีรูปแบบกิจกรรม และเวลาว่างที่ต่างกัน

ตารางที่ 5.30 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพกับความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

	กลุ่มอาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
ต้องการให้พื้นที่สีเขียวเพียงพอต่อกิจกรรม	อาชีพที่ใช้พื้นที่สีเขียว	133	4.18	.824	4.645	315.595	.000
	อาชีพที่ไม่ใช่พื้นที่สีเขียว	267	3.74	1.010			
ต้องการให้รัฐดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว	อาชีพที่ใช้พื้นที่สีเขียว	131	4.21	.937	.195	396	.845
	อาชีพที่ไม่ใช่พื้นที่สีเขียว	267	4.19	1.159			
ต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว	อาชีพที่ใช้พื้นที่สีเขียว	133	4.33	.776	3.645	351.598	.000
	อาชีพที่ไม่ใช่พื้นที่สีเขียว	267	3.99	1.093			
ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว	อาชีพที่ใช้พื้นที่สีเขียว	132	3.88	.933	3.527	310.861	.000
	อาชีพที่ไม่ใช่พื้นที่สีเขียว	267	3.50	1.135			

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

รายได้บุคคล จากข้อสมมุติฐานด้านเศรษฐกิจที่ว่ารายได้มีผลต่อความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวคือเมื่อมีรายได้มากขึ้นความต้องการที่จะให้ที่อยู่อาศัยมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ดังตารางภาคผนวก 5.2-3 จึงมีความต้องการพื้นที่สีเขียวในชุมชนเพิ่มขึ้นหรือรายได้บุคคลที่สูงขึ้นหมายถึงภาระหน้าที่ที่มากขึ้นกลุ่มเหล่านี้อาจไม่ต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว จึงนำมาสู่การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีสมมุติฐานการทดสอบว่า รายได้บุคคลมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวแต่ละประเด็นใน 12 ประเด็น จากการทดสอบพบว่าผู้มีรายได้มากมีผลต่อการต้องการให้รัฐดูแลพื้นที่สีเขียวน้อยและต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวมากกว่าผู้มีรายได้น้อย ส่วนผู้มีรายได้ต่ำมีความต้องการให้รัฐเป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวมาก ดังตารางที่ 5.31 เนื่องจากผู้มีรายได้สูงมีความพร้อมทางการเงินและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้มากกว่า และยังเชื่อมโยงไปถึงผู้มีรายได้สูงมีความต้องการอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า

ตารางที่ 5.31 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้บุคคลกับความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

รายได้บุคคล	ค่าสถิติ	ต้องการให้รัฐดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว	ต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว	ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว
	Pearson Correlation	-.191	.159	.241
	Sig. (2-tailed)	.000*	.002*	.000*
	จำนวน	385	387	386

* มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5.2.4 ความสัมพันธ์ในชุมชน

ความสัมพันธ์ในชุมชนที่มีการวัดโดย ระดับการรู้จักกับเพื่อนบ้าน ระดับการเข้าร่วมประชุม ระดับการช่วยเหลือกันภายในชุมชน ระดับความไว้วางใจเมื่อไม่อยู่บ้าน เนื่องจากข้อมูลมีลักษณะการวัดที่สามารถแปลงค่าการวัดให้มีหน่วยเป็น Scale ที่สามารถทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นโดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการทดสอบพบว่า ความสัมพันธ์ในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ความต้องการจัดวางต้นไม้ริมทางเดิน ความต้องการดูแลรักษาต้นไม้บริเวณหน้าบ้านตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .000 ดังตารางที่ 5.32 เนื่องจากผู้ที่มีความสัมพันธ์ในชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนและระหว่างเพื่อนบ้านสม่ำเสมอทั้งมีการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนด้วย

ตารางที่ 5.32 ความสัมพันธ์ระดับความสัมพันธ์ในชุมชนกับความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

คะแนนความสัมพันธ์ในชุมชน	ค่าสถิติ	ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว	ต้องการให้จัดวางต้นไม้ริมทางเดิน	ดูแลรักษาต้นไม้หน้าบ้านตนเอง
	Pearson Correlation	.208	.205	.222
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000
	จำนวน	399	399	399

5.2.5 พฤติกรรมเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว

มีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับผู้ที่ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่อยู่ภายนอกบ้านว่าจะต้องมีการรับรู้ถึงสภาพแวดล้อมมากกว่าและต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนมากกว่าดังนั้นจึงทำการทดสอบว่า การใช้เวลาว่างนอกบ้าน ในบ้าน มีความสัมพันธ์กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยการทดสอบ ANOVA ผลการทดสอบพบว่าค่าเฉลี่ยความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวใน 12 ประเด็น ไม่มีความ

แตกต่างกันในกลุ่มการใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในบ้าน-นอกบ้านเลยข้อสมมุติฐานดังกล่าวจึงใช้ไม่ได้กับการศึกษาครั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ใช้เวลาว่างอยู่ในบ้านสูงกว่าอยู่นอกบ้าน

ประสบการณ์การไปใช้พื้นที่สีเขียว พบว่าผู้ที่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียวมีความสัมพันธ์กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในประเด็นที่มีนัยเกี่ยวข้องกับทั้งความต้องการเชิงพื้นที่และความต้องการมีส่วนร่วมในการดูแล และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่าผู้ที่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียวมีค่าเฉลี่ยความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียวในประเด็นต่างๆ ดังตารางที่ 5.33 เนื่องจากผู้มีประสบการณ์ในการไปใช้พื้นที่สีเขียวมีการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สีเขียว เช่น ระยะเวลาที่ใช้ได้สะดวก ขนาดที่ต้องการ การดูแลรักษาพื้นที่ เป็นต้น

ตารางที่ 5.33 ความสัมพันธ์ระหว่างการไปใช้พื้นที่สีเขียวกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ความต้องการ	เคยไปใช้พื้นที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ยความ ต้องการ	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	Sig. (2-tailed)	ความ ต้องการ	
ต้องการใช้ที่ทิ้งร้างเป็นพื้นที่ นันทนาการ	ไม่เคยใช้	218	3.85	1.136	-4.135	.000	ต้องการ พื้นที่	
	เคยใช้	179	4.25	.799				
ต้องการให้พื้นที่สีเขียวมีตำแหน่ง ที่ตั้งใกล้บ้าน	ไม่เคยใช้	218	3.75	1.032	-2.502	.013		
	เคยใช้	178	3.98	.840				
ต้องการให้รัฐดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว ในชุมชน	ไม่เคยใช้	218	4.05	1.238	-3.172	.002		
	เคยใช้	177	4.38	.846				
ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่ สีเขียวในชุมชน	ไม่เคยใช้	217	3.40	1.198	-4.968	.000	ต้องการมี ส่วนร่วม	
	เคยใช้	179	3.91	.837				
ความต้องการที่จะดูแลรักษาต้นไม้บริเวณหน้าบ้านตนเอง	ไม่เคยใช้	217	3.62	1.200	-2.719	.007		
	เคยใช้	179	3.93	1.033				

5.2.7 การรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

คำถามที่ว่า การรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีความสัมพันธ์กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวหรือไม่ ทำการทดสอบโดยการทดสอบ Pearson Correlation พบว่าการรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวหลายประเด็นแต่ประเด็นที่มีความสัมพันธ์กันมาก ค่า r เท่ากับ 3.73 มีนัยสำคัญทางสถิติ .000 คือการรับรู้สภาพปัญหาร้อนในชุมชนดังตารางที่ 5.34 เนื่องจากลักษณะทางกายภาพเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับรู้และความต้องการแก้ไขปัญหาเช่น ลักษณะทางกายภาพภายในชุมชนซึ่งไม่มีพื้นที่สีเขียว ไม่มีความร่มรื่นในชุมชน มีการสะสมความร้อนของตัวอาคารโดยรวมในชุมชน

ตารางที่ 5.34 ความสัมพันธ์การรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ความต้องการ	ค่าสถิติ	ระดับนัย ละออง/คว้น	ความ ร้อน	เสียงรบกวน	กลิ่นขยะ /น้ำเน่า	ความสวยงาม	ความ ต้องการ
ให้เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน	Pearson Correlation	.105	.373	.145	-.036	.106	ต้องการพื้นที่
	Sig. (2-tailed)	.036*	.000*	.004*	.470	.034*	
ต้องการใช้พื้นที่ว่างเป็นพื้นที่นันทนาการ	Pearson Correlation	.137	.176	.127	.106	.036	ต้องการพื้นที่
	Sig. (2-tailed)	.006*	.000*	.011*	.035*	.475	
ต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน	Pearson Correlation	.003	.118	.138	.127	-.008	ต้องการมีส่วนร่วม
	Sig. (2-tailed)	.949	.018*	.006*	.011*	.867	
ต้องการให้จัดวางต้นไม้ริมทางเดิน	Pearson Correlation	.034	.194	.149	-.036	.042	ต้องการมีส่วนร่วม
	Sig. (2-tailed)	.506	.000*	.003*	.473	.403	

*มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 Sig. (2-tailed)

5.3 ความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ในหัวข้อนี้พิจารณาความต้องการในประเด็นที่อยู่ในระดับชุมชนทั้งสองชุมชน ใน 3 ประเด็นหลักๆ คือ ความต้องการพื้นที่สีเขียว และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการ จากนั้นวิเคราะห์ความแตกต่างเนื่องจากลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต วิถีชีวิต

5.3.1 ความต้องการพื้นที่สีเขียว

แม้ว่าโดยภาพรวมทั้งสองชุมชนเป็นชุมชนเมืองซึ่งมีความหนาแน่นสูงและเป็นชุมชนที่จัดอยู่ในกลุ่มแออัดมีความหลากหลายของคนภายในชุมชน ทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ แต่ในชุมชนทั้งสองยังมีความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนมาก ความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวนี้ยังเชื่อมโยงกับขนาดครัวเรือน ความถี่ในการใช้พื้นที่สีเขียว และการรับรู้สภาพปัญหาความร้อนในชุมชน ดังการทดสอบที่ผ่านมา ความต้องการนี้เป็นส่วนหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นถึงความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เมื่อคนในชุมชนมีความต้องการโอกาสในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวจะมีมากขึ้น และสามารถที่จะเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วม จนสามารถนำไปสู่แนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน

ในด้านความต้องการใช้ที่ทั้งร้างเป็นพื้นที่นันทนาการจากระดับความต้องการ 1-5 พบว่า ในชุมชนทั้งสองมีความต้องการโดยเฉลี่ย 4.12 และ 3.94 ดังตารางที่ 5.35 ซึ่งในทางสถิติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และเป็นความต้องการที่มีระดับสูง ในการทดสอบหัวข้อ 5.2 ที่ผ่านมาพบว่า ระดับการศึกษาที่สูงมีความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวมาก ขนาดครัวเรือนใหญ่มีระดับความต้องการที่มากขึ้น รวมทั้งผู้ที่มีประสบการณ์การไปใช้พื้นที่สีเขียวก็มีความต้องการมากกว่าผู้ที่ไม่มีประสบการณ์การไปใช้พื้นที่สีเขียว ความต้องการนี้ชี้ให้เห็นถึงความต้องการของชุมชนที่จะใช้พื้นที่ทั้งร้างที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อใช้เป็นพื้นที่นันทนาการ เมื่อพบความต้องการเหล่านี้ก็จะสามารถหาแนวทางที่จะพัฒนาพื้นที่สีเขียวในชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านี้ เช่น การประสานประโยชน์ระหว่างเจ้าของที่ดินกับชุมชน การหางบประมาณในการพัฒนา เป็นต้น

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของพื้นที่สีเขียวในชุมชน พิจารณาจาก ลักษณะตำแหน่งที่ตั้งใกล้บ้าน ความปลอดภัย ความสวยงามร่มรื่น เพียงพอต่อกิจกรรม ทั้งสองชุมชนมีความต้องการที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีต้องการพื้นที่สีเขียวที่มีความสวยงามร่มรื่นมากเป็นอันดับแรก ซึ่งหมายถึงการที่มีพื้นที่สีเขียวประกอบไปด้วยต้นไม้ และองค์ประกอบอื่นๆ ที่ตกแต่งอย่างสวยงามมีค่าเฉลี่ย 4.11 และ 4.21 ดังตารางที่ 5.35 รองลงมาคือมีความต้องการพื้นที่สีเขียวที่มีความปลอดภัย การเข้าไปใช้พื้นที่สีเขียวไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน โดยลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นที่สีเขียวที่มีความปลอดภัยคือ ผู้ที่มีภูมิลำเนาในชุมชนมีความต้องการมากกว่าผู้มีภูมิลำเนานอกชุมชน ในขณะที่ความต้องการให้พื้นที่สีเขียวมีตำแหน่งที่ตั้งใกล้บ้าน สามารถเข้าไปใช้พื้นที่ได้อย่างสะดวกนั้นทั้งสองชุมชนก็มีความต้องการอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 3.77 และ 3.94) ผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมาผู้ที่มีประสบการณ์การไปใช้พื้นที่สีเขียวมีความต้องการมากกว่าผู้ที่ไม่เคยไปใช้พื้นที่สีเขียว และในด้านความต้องการให้พื้นที่สีเขียวมีความเพียงพอต่อกิจกรรมนันทนาการทั้งสองชุมชนมีความต้องการในระดับสูงเช่นเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 3.89 เท่ากัน) ความต้องการให้พื้นที่สีเขียวเพียงพอต่อกิจกรรมนันทนาการ นั้นยังสัมพันธ์กับขนาดครัวเรือนโดยขนาดครัวเรือนใหญ่มีความต้องการมาก

ตารางที่ 5.35 แสดงความต้องการพื้นที่สีเขียวในชุมชนซึ่งมีค่าคะแนน 1 - 5

ความต้องการ	พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย ความ ต้องการ	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
1. ต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน	บ้านครัวเหนือ	200	3.97	.873	-0.053	398	.958
	วัดสุวรรณาราม	200	3.98	1.010			
2. ต้องการใช้ที่ทั้งร้างเป็นพื้นที่ นันทนาการ	บ้านครัวเหนือ	200	4.12	.846	1.729	364.824	.085
	วัดสุวรรณาราม	200	3.94	1.155			

ตารางที่ 5.35 (ต่อ)

ความต้องการ	พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย ความ ต้องการ	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
3. ต้องการให้พื้นที่สีเขียวมีตำแหน่งที่ตั้งใกล้บ้าน	บ้านครัวเหนือ	199	3.77	.869	-1.798	397	.073
	วัดสุวรรณาราม	200	3.94	1.026			
4. ต้องการให้พื้นที่สีเขียวมีความปลอดภัย	บ้านครัวเหนือ	200	4.17	.771	.169	375.777	.866
	วัดสุวรรณาราม	200	4.16	.988			
5. ต้องการให้พื้นที่สีเขียวมีความสวยงามร่มรื่น	บ้านครัวเหนือ	200	4.11	.859	-1.095	383.017	.274
	วัดสุวรรณาราม	200	4.21	1.049			
6. ต้องการให้พื้นที่สีเขียวเพียงพอต่อกิจกรรมนันทนาการ	บ้านครัวเหนือ	200	3.89	.849	.051	398	.959
	วัดสุวรรณาราม	200	3.89	1.085			

นอกจากนี้จากแบบสอบถามปลายเปิดซึ่งต้องการให้คนในชุมชนแสดงความคิดเห็นถึงกิจกรรมที่ต้องการให้มีในพื้นที่สีเขียวที่จะมีขึ้นในชุมชน โดยสอบถามความต้องการให้มีกิจกรรมใดบ้างในพื้นที่สีเขียวของชุมชน พบว่าชุมชนบ้านครัวเหนือต้องการสนามเด็กเล่น เครื่องเล่นเด็ก และที่นั่งอ่านหนังสือพิมพ์ เครื่องออกกำลังกายกลางแจ้ง สนามแบดมินตัน และสนามฟุตบอล สำหรับในชุมชนวัดสุวรรณารามมีกิจกรรมที่ต้องการในพื้นที่ได้แก่ สนามเด็กเล่น โต๊ะปิงปอง สนามแบดมินตัน สนามฟุตบอล ที่นั่งเล่น ทางวิ่งออกกำลังกาย กิจกรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งซึ่งนำมาพิจารณาร่วมกับความต้องการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนและเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในชุมชนของสองชุมชน

5.3.2 ความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

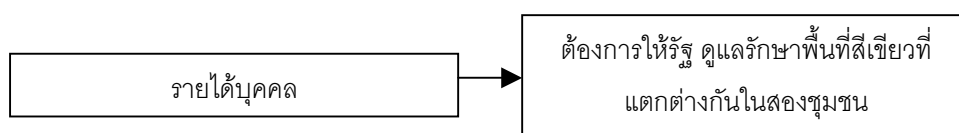
จากการใช้สถิติทดสอบ t-test เป็นการทดสอบความต่างของค่าเฉลี่ยใน 2 ชุมชนโดยมีสมมุติฐานการทดสอบว่าชุมชนวัดสุวรรณารามและชุมชนบ้านครัวเหนือมีค่าเฉลี่ยความต้องการแตกต่างกันในแต่ละประเด็นทั้ง 6 ประเด็น พบว่าความต้องการในกลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกประเด็นซึ่งได้แก่ ต้องการให้รัฐดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวในชุมชน ต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน ต้องการให้มีการจัดวางต้นไม้ริมทางเดิน ต้องการที่จะดูแลรักษาด้านไม้บริเวณหน้าบ้านตนเอง ดังแสดงใน ตารางที่ 5.36 ความแตกต่างในประเด็นเหล่านี้อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุที่อธิบายด้วยลักษณะทางกายภาพหรือ ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิต

ตารางที่ 5.36 แสดงความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนซึ่งมีค่าคะแนน 1 - 5

ความต้องการ	พื้นที่ศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย ความ ต้องการ	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	df	Sig. (2-tailed)
1. ต้องการให้รัฐ ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวในชุมชน*	บ้านครัวเหนือ	198	4.45	.964	4.792	396	.000
	วัดสุวรรณาราม	200	3.95	1.148			
2. ต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว*	บ้านครัวเหนือ	200	4.00	.874	-1.985	398	.048
	วัดสุวรรณาราม	200	4.20	1.125			
3. ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน*	บ้านครัวเหนือ	200	3.50	1.007	-1.972	397	.049
	วัดสุวรรณาราม	199	3.73	1.152			
4. ต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน*	บ้านครัวเหนือ	200	3.36	1.203	-2.366	397	.018
	วัดสุวรรณาราม	199	3.64	1.230			
5. ต้องการให้มีการจัดวางต้นไม้ริมทางเดิน*	บ้านครัวเหนือ	200	3.57	1.141	-2.183	397	.030
	วัดสุวรรณาราม	199	3.81	1.137			
6. ความต้องการที่จะดูแลรักษาต้นไม้บริเวณหน้าบ้านตนเอง*	บ้านครัวเหนือ	200	3.62	1.106	-2.617	397	.009
	วัดสุวรรณาราม	199	3.91	1.142			

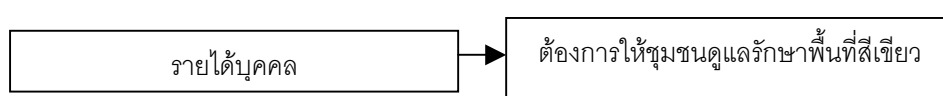
* มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05

ความต้องการให้รัฐดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวในชุมชน ชุมชนทั้งสองมีความต้องการความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ.00 โดยพบว่าชุมชนบ้านครัวเหนือมีความต้องการให้รัฐดูแลพื้นที่สีเขียวมากกว่าชุมชนวัดสุวรรณาราม ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนบ้านครัวเหนือมีรายได้น้อยกว่าชุมชนวัดสุวรรณารามซึ่งรายได้มีผลต่อความต้องการที่จะให้รัฐเป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวมาก ผู้มีรายได้น้อยส่วนใหญ่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาในแง่ของการมีส่วนร่วมโดยกลุ่มเหล่านี้ไม่มีเวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน หรือการประกอบกิจกรรมนันทนาการเนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำเนินชีวิตในเมือง การดิ้นรนเพื่อปากท้องจึงถือเป็นสำคัญ จึงมีความต้องการให้รัฐช่วยเหลือในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตนเอง

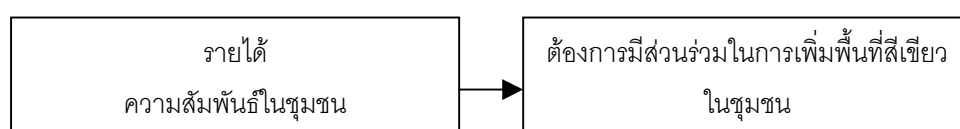
รูปที่ 5.4 รายได้บุคคลที่แตกต่างกับความต้องการให้รัฐดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวที่แตกต่างกันในสองชุมชน

ความต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยชุมชนวัดสุวรรณารามต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวมากกว่าชุมชนบ้านครัวเหนือ ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนบ้านครัวเหนือมีรายได้บุคคลน้อยกว่าชุมชนวัดสุวรรณาราม ซึ่งรายได้มีผลต่อความต้องการที่จะให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวน้อย ในกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำเป็นกลุ่มที่ต้องดิ้นรนในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองดังนั้นความรับผิดชอบในเรื่องสำคัญคือการมีอาหาร มีที่อยู่อาศัย ดังนั้นกลุ่มเหล่านี้จึงไม่ต้องการที่จะมีภาระความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการในระดับที่สูงกว่า

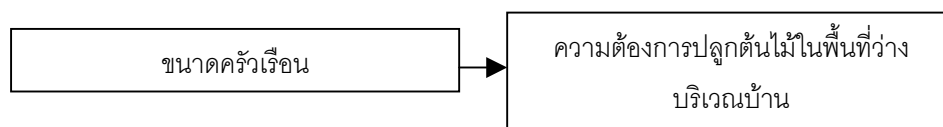
รูปที่ 5.5 รายได้บุคคล ที่แตกต่างกันกับความต้องการให้ชุมชนดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวที่แตกต่างกันในสองชุมชน

ความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน การพัฒนาพื้นที่สีเขียวในชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากประชาชน โดยชุมชนวัดสุวรรณารามมีความต้องการมากกว่าสาเหตุเนื่องจากรายได้และความสัมพันธ์ในชุมชน ซึ่งจากสถิติพบว่าชุมชนวัดสุวรรณารามมีรายได้บุคคล และระดับความสัมพันธ์ในชุมชนสูงกว่าชุมชนบ้านครัวเหนือ ซึ่งรายได้บุคคลและความสัมพันธ์ในชุมชนมีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว(จากการทดสอบที่ผ่านมา) เช่นเดียวกับในหัวข้อที่ผ่านมากลุ่มผู้มีรายได้ต่ำมีการดำเนินชีวิตซึ่งตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของตนเองก่อน ดังนั้นชุมชนผู้มีรายได้ต่ำจึงมีความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอยู่ในระดับที่น้อย และกลุ่มที่มีรายได้ต่ำก็ยังสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ในชุมชนที่น้อยกว่าผู้มีรายได้สูง ซึ่งในชุมชนที่มีระดับความสัมพันธ์ในชุมชนสูงมีความต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน และมีกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่ชุมชน

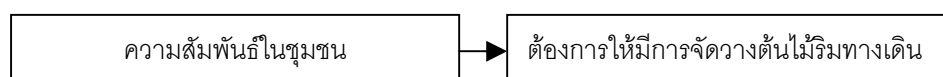
รูปที่ 5.6 รายได้บุคคลและความสัมพันธ์ในชุมชนที่แตกต่างกันกับความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนที่แตกต่างกันในสองชุมชน

ความต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน ชุมชนทั้งสองมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเนื่องจาก ขนาดครัวเรือนซึ่งพบว่าชุมชนที่มีขนาดครัวเรือนใหญ่มีความต้องการความต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้านมากกว่า และอีกสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องจากสภาพทางกายภาพของชุมชนบ้านครัวเหนือและชุมชนวัดสุวรรณารามแตกต่างกันด้านความหนาแน่นและพื้นที่ว่างในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ส่งผลทำให้มีความต้องการในประเด็นปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้านแตกต่างกัน สำหรับในชุมชนบ้านครัวเหนือแล้วขนาดครัวเรือนที่เล็กกว่ามีความต้องการพื้นที่สีเขียวน้อยกว่า ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้แม้ว่าภายในชุมชนจะมีความหนาแน่นสูงแต่จำนวนสมาชิกต่อหลังในชุมชนบ้านครัวเหนือก็ยังน้อยกว่าชุมชนวัดสุวรรณารามและส่งผลต่อความต้องการในระดับน้อยกว่า

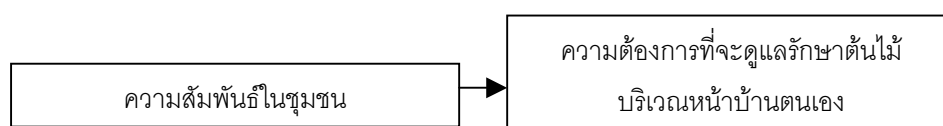
รูปที่ 5.7 ขนาดครัวเรือนที่แตกต่างกันกับความต้องการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน

ต้องการให้มีการจัดวางต้นไม้ริมทางเดิน ชุมชนทั้งสองมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือชุมชนวัดสุวรรณารามมีความต้องการให้มีการจัดวางต้นไม้ริมทางเดินมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนวัดสุวรรณารามมีความสัมพันธ์ในชุมชนมาก(จากการทดสอบที่ผ่านมากความสัมพันธ์ในชุมชนมากมีความต้องการจัดวางต้นไม้ริมทางเดินมาก) ส่วนหนึ่งความสัมพันธ์ในชุมชนอาศัยการทำกิจกรรมร่วมกัน การพบปะพูดคุยกันในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน และความต้องการนี้ยังมาจากสาเหตุทางกายภาพที่ภายในชุมชนวัดสุวรรณารามไม่มีต้นไม้ให้ร่มเงาในบริเวณทางเดินเท้าริมถนน ริมคลอง ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งของชุมชน

รูปที่ 5.8 ความสัมพันธ์ในชุมชนที่แตกต่างกันกับความต้องการให้มีการจัดวางต้นไม้ริมทางเดินที่แตกต่างกันในสองชุมชน

ความต้องการที่จะดูแลรักษาต้นไม้บริเวณหน้าบ้านตนเอง ในสองชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยชุมชนวัดสุวรรณารามมีความต้องการดูแลรักษาต้นไม้บริเวณหน้าบ้านตนเองมากกว่า ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในชุมชนก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และความต้องการพื้นที่เพื่อการปฏิสัมพันธ์ดังนั้นพื้นที่หน้าบ้านจึงเป็นพื้นที่ที่ประชาชนวัดสุวรรณารามต้องการเพื่อที่จะใช้ทำให้พื้นที่เหล่านั้นมีความสวยงามและทำให้เป็นพื้นที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน

รูปที่ 5.9 ความสัมพันธ์ในชุมชนที่แตกต่างกันกับความต้องการที่จะดูแลรักษาต้นไม้บริเวณหน้าบ้านตนเองที่แตกต่างกันในสองชุมชน

5.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

การศึกษาเกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเน้นลักษณะทางกายภาพที่เอื้ออำนวยและไม่เอื้ออำนวย ประกอบกับความต้องการของประชาชน โดยผู้ดำเนินการในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่จะต้องมีความหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ผลักดันความต้องการของประชาชนให้ประสบผลเป็นโครงการพัฒนาขึ้นมา การพิจารณาด้านการร่วมทำกิจกรรมต่างๆในชุมชน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงลักษณะหนึ่งชี้ให้เห็นโอกาสการมีส่วนร่วมในชุมชน และในหัวข้อนี้ยังมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของทั้งสองชุมชนว่าพบความต้องการอย่างไร และก่อนที่จะมีการจัดทำโครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน ประชาชนมีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนหรือไม่อย่างไร ดังผลวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป

5.3.1 บทบาทขององค์กรชุมชน

องค์กรหลักที่มีบทบาทในชุมชนต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและมีบทบาทในการเป็นตัวแทนชุมชนของทั้งสองชุมชนในการสนองความต้องการของชุมชนในขั้นแรกคือ คณะกรรมการชุมชนซึ่งในหัวข้อนี้เป็นการศึกษาลักษณะการทำงานของ กรรมการชุมชน ว่ามีบทบาทอย่างไรต่อการพัฒนาชุมชนและจะผลักดันโครงการในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้สำเร็จอย่างไร

คณะกรรมการชุมชนได้มาจากการเลือกตั้ง ประกอบด้วยประธานชุมชน 1 คน รองประธาน 2 คน ที่ปรึกษา เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ เภรณัติกร กรรมการฝ่ายการศึกษา ฝ่ายกีฬา

ฝ่ายบริการชุมชน ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ โดยคณะกรรมการจะมาจากตัวแทนที่ได้รับเลือกตั้งมาจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนโดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

ในชุมชนที่มีผู้อยู่อาศัยต่ำกว่า 200 ครอบครัว มีตัวแทนได้ 1 คน ต่อ 15 ครอบครัว

ในชุมชนที่มีผู้อยู่อาศัยมากกว่า 200 ครอบครัว มีตัวแทนได้ 1 คนต่อ 15 ครอบครัว

ในชุมชนที่มีผู้อยู่อาศัยมากกว่า 500 ครอบครัว มีตัวแทนได้ไม่เกิน 30 คน

คณะกรรมการชุมชนมีวาระ 2 ปี และได้มาจากการเลือกตั้ง โดยการเลือกตั้งจะลงสมัครเป็นทีม เรียกได้ว่าเป็นชุดทำงาน การเลือกก็จะเลือกเป็นทีมและภายในทีมก็จะมีกรรมการแต่งตั้งหัวหน้าทีมและเมื่อได้รับการเลือกตั้งหัวหน้าทีมก็จะเป็นประธานชุมชน และมีการแต่งตั้งตำแหน่งอื่นๆ อีกครั้งหนึ่งโดยคณะกรรมการทั้งหมดที่ได้รับการเลือกตั้ง คณะกรรมการเหล่านี้มีบทบาททำหน้าที่เป็นผู้นำประชาชนเรื่องการพัฒนา เช่น การทำความสะอาดชุมชน ล้างท่อระบายน้ำ การซ่อมฝาท่อระบายน้ำ และยังมีหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนในการติดต่อหน่วยราชการต่างๆ หรือเมื่อชุมชนต้องการพัฒนาภายในชุมชน แต่ติดขัดเรื่องเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ คณะกรรมการชุมชนก็จะทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความช่วยเหลือ ที่ผ่านมามีการทำงานของคณะกรรมการชุมชนของทั้งสองชุมชนประสบปัญหาแตกต่างกันเช่น ชุมชนบ้านครัวเหนือประสบปัญหาการที่ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือต่อโครงการพัฒนา และคณะกรรมการไม่มีเวลาทำงานให้กับชุมชน ส่วนชุมชนวัดสุวรรณารามมีปัญหาการประชาสัมพันธ์ระหว่างกรรมการชุมชน กับประชาชนในโครงการต่างๆ กรรมการชุมชนเป็นเพียงตัวแทนของประชาชนในการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบข้อมูลและนำมาบอกต่อๆ เพื่อให้ประชาชนคนอื่นๆ รับทราบ ปัญหาเหล่านี้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงานในการวางแผนการพัฒนาพื้นที่ และการผลักดันให้แผนงานประสบความสำเร็จ

แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนซึ่งหากสามารถแก้ไขปัญหาคาดเนินงานภายในได้ก็จะสามารถนำเสนอความต้องการของประชาชนและร่วมในการวางแผนและการเสนอแผนงานนั้นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรสูงกว่า เพื่อให้หน่วยงานเหล่านั้นช่วยในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลของโครงการ เช่น สำนักงานเขตการเคหะแห่งชาติ กองสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

5.3.2 การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนปัจจุบัน

ปัจจุบันการเพิ่มความน่าอยู่อาศัยในบริเวณบ้านด้วยการจัดสวนขนาดเล็กเป็นที่นิยมทั้งนี้เพื่อความเพลิดเพลินและใช้เวลาว่าง อยู่ในบริเวณหน้าบ้านทำให้หน้าบ้านมีความสวยงามร่มรื่น ในชุมชนทั้งสองก็มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยการปลูกต้นไม้ พบว่าชุมชนบ้านครัวเหนือมีครัวเรือนที่เพิ่มพื้นที่สีเขียวถึงร้อยละ 69.4 และชุมชนวัดสุวรรณารามร้อยละ 61.2 ดังตารางที่ 5.37

ตารางที่ 5.37 การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	ท่านได้เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน		รวม
		ไม่เพิ่ม	เพิ่ม	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	59	134	193
	ร้อยละ	30.6	69.4	100
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	75	123	198
	ร้อยละ	37.9	61.2	100
รวม	จำนวน	134	257	391
	ร้อยละ	34.3	65.7	100

จากการเพิ่มพื้นที่สีเขียวส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียว บริเวณบ้านตนเอง หน้าบ้าน หลังคาร่มไม้ ร้อยละ 46.7 ดังตารางที่ 5.38 รองลงมาคือเพิ่มพื้นที่แจกันต้นไม้ ริมหน้าต่าง ระเบียบ ร้อยละ 26.8 เนื่องจากชุมชนทั้งสองมีพื้นที่บริเวณหน้าบ้านเพียงไม่มากนัก สำหรับการปลูกต้นไม้ ในบริเวณพื้นที่สาธารณะของชุมชน น้อยกว่าเพิ่มบริเวณอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาความเป็น เจ้าของพื้นที่จึงไม่กล้าเข้าไปพัฒนา

ตารางที่ 5.38 บริเวณที่ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียว

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	เพิ่มบริเวณพท. บ้าน หน้าบ้าน หลังคา	เพิ่มแจกันต้นไม้ ริมหน้าต่าง ระเบียบ	ปลูกต้นไม้ริม ทางเดิน ริม คลอง	ในพท.สาธารณะ ของชุมชน	รวม
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	67	52	45	8	172
	ร้อยละ	39.0	30.2	26.2	4.7	100
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	86	36	31	3	156
	ร้อยละ	55.1	23.1	19.9	1.9	100
รวม	จำนวน	153	88	76	11	328
	ร้อยละ	46.7	26.8	23.2	3.4	100

โดยทั่วไปการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่ในชุมชนเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณหน้าบ้านตนเอง ดูแลพื้นที่บริเวณบ้านตัวเอง ยกเว้นบ้านที่ผู้ครอบครองไม่ได้เป็นเจ้าของบ้านซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้ดูแลรักษาพื้นที่บริเวณหน้าบ้านตนเองจะเห็นได้จากผลในตารางที่ 5.39 ที่ผู้เป็นเจ้าของจะเพิ่มพื้นที่สีเขียวในบริเวณบ้านมากกว่าผู้เช่าและผู้อยู่อาศัยในรูปแบบอื่นๆ

ตารางที่ 5.39 การครอบครองที่อยู่อาศัยกับการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

การครอบครองที่อยู่อาศัย	ค่าสถิติ	ท่านได้เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน		รวม
		ไม่เพิ่ม	เพิ่ม	
เจ้าของ	จำนวน	54	122	176
	ร้อยละ	40.3	47.5	45.0
เช่า	จำนวน	54	86	140
	ร้อยละ	40.3	33.5	35.8
อื่นๆ	จำนวน	26	49	75
	ร้อยละ	19.4	19.1	19.2
รวม	จำนวน	134	257	391
	ร้อยละ	100.0	100.0	100.0

5.3.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

นอกจากภาระกิจดังกล่าวแล้วคณะกรรมการชุมชนจะเป็นผู้จัดงานกิจกรรมต่างๆภายในชุมชนกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และเห็นถึงการมีส่วนร่วมในชุมชน จากการสัมภาษณ์กรรมการชุมชนพบว่า มีการทำกิจกรรมในชุมชนและการมีส่วนร่วมของแต่ละชุมชนเป็นดังนี้

ภายในชุมชนบ้านครัวเหนือมีการทำกิจกรรมเช่น พิธีละหมาดทุกวันศุกร์ สอนศาสนาอิสลามและภาษาอาหรับ เสาร์-อาติตย์ ที่สุเหร่าเกาะกอย งานเทศกาลต่างๆ กิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม และผู้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มชาวมุสลิมด้วยกัน สำหรับผู้นับถือศาสนาพุทธส่วนใหญ่ในชุมชนไม่เข้าร่วมทำกิจกรรม ส่วนหนึ่งเนื่องจากกลุ่มเหล่านี้มาอาศัยอยู่ในชุมชนในฐานะผู้เช่า ที่ต้องการเช่าที่อยู่อาศัยเพื่อทำงานในแหล่งงานใกล้ๆชุมชน เช่น พนักงานห้าง ค้าขายแบบหาบเร่ ทำงานก่อสร้าง เป็นต้น อาจเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจที่ทำให้ไม่มีเวลารว่างที่นอกจากการทำงานจึงไม่มีความสนใจในเรื่องการพัฒนาชุมชนหรือเกี่ยวข้องกับองค์กรของชุมชน หรืออาจเนื่องจากความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัยและการที่ไม่มีความรู้สึกร่วมในชุมชนซึ่งทำให้กลุ่มนี้ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

ชุมชนวัดสุวรรณาราม มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ทำบุญทุกวันพระ งานทอดกฐิน ผ้าป่าในบริเวณวัด สอนศาสนาวันอาทิตย์กลุ่มเล็กๆในวัดสุวรรณาราม และกิจกรรมการตรวจโรคของโรงพยาบาลศิริราชที่ศาลาประชาคม กิจกรรมวันสำคัญต่างๆเช่น งานปีใหม่ งานวันเด็ก กิจกรรมเหล่านี้กิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในชุมชนกันมากขึ้น

การเข้าร่วมทำกิจกรรมในชุมชนแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนโดยภาพรวมการทำกิจกรรมเหล่านี้ส่งผลต่อการกำหนดแนวทางในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้อย่างเหมาะสม

สมในแต่ละพื้นที่ต่อไป แต่ในการมีส่วนร่วมในชุมชนนอกจากการแสดงออกด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนยังมีการมีส่วนร่วมในเชิงสนับสนุนในรูปแบบการบริจาคทรัพย์สิน สิ่งของ เพื่อการทำกิจกรรมต่างๆในชุมชน ชุมชนบ้านควั่นเหนือมีการบริจาคสิ่งของเงินทองเพื่อพัฒนาชุมชน ทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ร้อยละ 43.5 น้อยกว่าชุมชนวัดสุวรรณาราม ซึ่งมีร้อยละ 46.5 แต่ยังพบว่าประชาชนวัดสุวรรณารามที่ไม่เคยบริจาคสิ่งของเงินทองเพื่อช่วยเหลือการพัฒนาในชุมชน ถึงร้อยละ 25.5 ดังตารางที่ 5.40 จากการสัมภาษณ์กรรมการชุมชนวัดสุวรรณารามเกี่ยวกับการให้ข่าวสารแก่คนในชุมชนพบว่า ประชาชนได้รับข่าวสารกิจกรรมต่างๆผ่านการบอกเล่าต่อกัน หลังจากได้มีการประชุมตกลงกันในกลุ่มคณะกรรมการชุมชน อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชุมชนวัดสุวรรณารามมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและร่วมบริจาคสิ่งของเงินทองเพื่อการพัฒนาชุมชนน้อย

ตารางที่ 5.40 การบริจาคสิ่งของเงินทองเพื่อการพัฒนาชุมชน

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	เคยบริจาคสิ่งของเงินทองเพื่อพัฒนาชุมชน			รวม
		ไม่เคย	นาน ๆ ครั้ง	ทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	
บ้านควั่นเหนือ	จำนวน	43	70	87	200
	ร้อยละ	21.5	35	43.5	100
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	51	56	93	200
	ร้อยละ	25.5	28	46.5	100
รวม	จำนวน	94	126	180	400
	ร้อยละ	23.5	31.5	45	100

เมื่อพิจารณาด้านโอกาสที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว จากการร่วมทำกิจกรรมในชุมชนและจากการบริจาคทรัพย์สินเงินทอง ก็พบว่าส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนแต่อาจเนื่องจากการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆภายในชุมชนประการหนึ่งการไม่มีความรู้สึกร่วมในชุมชนเนื่องจากรู้สึกเป็นเพียงผู้เช่าอยู่อาศัยในชุมชนเท่านั้น จึงไม่ต้องการมีส่วนร่วม และลักษณะทางเศรษฐกิจอาจทำให้ไม่สามารถที่จะบริจาคทรัพย์สิน เงินทองเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน

5.3.4 ระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

ชุมชนบ้านควั่นเหนือ มีโครงการจัดวางต้นไม้ริมทางเดินริมคลองทั้งนี้โครงการในชุมชนที่ผ่านมาเป็นความต้องการของหน่วยงานพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตรักษาพันธุ์ และผลการดำเนินงาน ประสบผลสำเร็จในระยะแรก ระยะหลังการดูแลสภาพพื้นที่สีเขียวริมทางเดินริมคลองเป็นหน้า

ที่ของคนในชุมชนโดยเฉพาะผู้ที่อยู่อาศัยติดกับทางเดินริมคลอง บางช่วงได้รับการดูแลอย่างดีแต่บางช่วงของทางเดินไม่มีผู้ดูแล ต้นไม้เหี่ยวเฉาบ้างและบางต้นกระถางตกลงไปในในคลอง

ชุมชนวัดสุวรรณาราม มีโครงการพัฒนาพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์แต่เมื่อถามถึงการรับรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ พบว่าประชาชนหลายหลังยังไม่ทราบข่าวการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว อีกโครงการหนึ่งเป็นโครงการพัฒนากรณีพื้นที่ไฟไหม้ริมคลองซึ่งเป็นบริเวณกว้าง พื้นที่เหล่านี้ได้มีการประชุมของกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินการกับพื้นที่และผู้อยู่อาศัยที่ได้รับความเดือดร้อนจากไฟไหม้ผลการประชุมโครงการนี้มีข้อสรุปการพัฒนาพื้นที่ โดยการสร้างบ้านในพื้นที่เดิมแต่พื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาเป็นตลาดเพื่อการท่องเที่ยวซึ่งเชื่อมโยงกับพื้นที่ท่องเที่ยววัดสุวรรณาราม โครงการนี้ดำเนินการโดยคณะกรรมการชุมชนร่วมกับสำนักงานเขตและบริการทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยศิลปากร

จากโครงการพัฒนาชุมชนในทั้งสองชุมชนที่ผ่านมา พบปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่งคือโครงการที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาจากการต้องการของประชาชนโดยตรงแต่เป็นแผนการพัฒนาจากส่วนกลางซึ่งลงมาสู่พื้นที่ โดยผ่านทางคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติตาม ดังนั้นระดับความต้องการมีส่วนร่วมจึงเป็นระดับของการปฏิบัติตาม สำหรับรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ผ่านมารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาคือรัฐเป็นผู้วางแผน

5.3.5 ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อได้พิจารณาจากแบบสอบถามหากมีโครงการในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวสำหรับชุมชนของท่านท่านต้องการมีส่วนร่วมหรือไม่ พบว่าประชาชนต้องการมีส่วนร่วมโดยรวมทั้งสองชุมชน ร้อยละ 76.0 ดังตารางที่ 5.41 แม้ว่าผู้มีต้องการมีส่วนร่วมจำนวนมากแต่ความต้องการเหล่านี้อาจอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผนจนถึงการมีส่วนร่วมเพียงเป็นผู้ปฏิบัติ ดังโครงการที่เกิดขึ้นในทั้งสองชุมชนที่ผ่านมา

ตารางที่ 5.41 ความต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	มีส่วนร่วมหรือไม่		รวม
		มี	ไม่มี	
บ้านครัวเหนือ	จำนวน	140	60	200
	ร้อยละ	70.0	30.0	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	164	36	200
	ร้อยละ	82.0	18.0	100.0
รวม	จำนวน	304	96	400
	ร้อยละ	76.0	24.0	100.0

ผู้ต้องการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวส่วนใหญ่ในชุมชนต้องการที่จะรับทราบข้อมูลผ่านทางวิทยุกระจายเสียงของชุมชนถึงร้อยละ 43.8 ซึ่งเมื่อพิจารณาวิทยุกระจายเสียงเป็นลักษณะการสื่อสารแบบทางเดียวจากคณะกรรมการชุมชนสู่ประชาชน สำหรับการสื่อสารแบบการระดมความรู้เพื่อเสนอผลความต้องการของตนเองดังเช่น การเข้าร่วมประชุม การฝึกอบรม/สัมมนา หนังสือเวียน กลับมีผู้ต้องการเข้าร่วมประชุมเพียงร้อยละ 7.6 การฝึกอบรม/สัมมนาร้อยละ 3.8 และหนังสือเวียนร้อยละ 1.4 ดังตารางที่ 5.42 ความต้องการทางด้านการรับสารก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่า ชุมชนทั้งสองยังต้องการที่จะมีส่วนร่วมในระดับเป็นผู้ปฏิบัติตามมากกว่า

ตารางที่ 5.42 ความต้องการช่องทางการรับข่าวสารโครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	วิทยุกระจายเสียง	การเข้าร่วมประชุม	การฝึกอบรม/สัมมนาวิชาการ	การบอกเล่า	บอร์ดชุมชน	หนังสือเวียน	รวม
บ้านควั่นเหนือ	จำนวน	117	18	13	54	53	2	257
	ร้อยละ	45.5	7.0	5.1	21.0	20.6	0.8	100
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	44	10	1	39	14	3	111
	ร้อยละ	39.6	9.0	0.9	35.1	12.6	2.7	100
รวม	จำนวน	161	28	14	93	67	5	368
	ร้อยละ	43.8	7.6	3.8	25.3	18.2	1.4	100

จากการสอบถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการดูแลพื้นที่สีเขียวควรเป็นหน้าที่ของใคร พบว่าทั้งสองชุมชนต้องการให้เป็นหน้าที่ของทั้งรัฐและชุมชนร่วมกันดูแล ร้อยละ 53.1 แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างส่วนแบ่งผู้ที่มีความรับผิดชอบมากกว่าระหว่างชุมชนกับรัฐ ก็พบว่าชุมชนทั้งสองชุมชนยังให้ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบมากกว่า ดังตารางที่ 5.43

ตารางที่ 5.43 ภาระหน้าที่การดูแลพื้นที่สีเขียว

พื้นที่ศึกษา	ค่าสถิติ	การดูแลต้นไม้ควรเป็นหน้าที่ใคร			รวม
		รัฐดูแล	คนในชุมชนช่วยกันดูแล	ชุมชนและรัฐ	
บ้านควั่นเหนือ	จำนวน	32	48	119	199
	ร้อยละ	16.1	24.1	59.8	100.0
วัดสุวรรณาราม	จำนวน	29	78	93	200
	ร้อยละ	14.5	39	46.5	100.0
รวม	จำนวน	61	126	212	399
	ร้อยละ	15.3	31.6	53.1	100.0

